

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้ใช้บริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารของหมอดูแต่ละประเภท ประกอบด้วย หมอดูประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางใน, หมอดูประเภท 12 ราศี (วันเดือนปีเกิด), และหมอดูประเภทไฟยิปซี (ไฟทาโรต์) รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกพึงพอใจหลังจากที่ได้ใช้บริการจากหมอดู

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงลักษณะ รูปแบบ และวิธีการสื่อสารทั้งในส่วน ของหมอดูและตัวผู้ใช้บริการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลในส่วนของผู้ใช้บริการ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือการสังเกตการอย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) เป็นการเก็บข้อมูลในส่วนของหมอดู

จากปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 คือ หมอดูประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางใน, หมอดูประเภท 12 ราศี (วัน เดือนปีเกิด), และหมอดูประเภทไฟยิปซี (ไฟทาโรต์) มีรูปแบบและมีวิธีการสื่อสารเป็นอย่างไร

ผลกาวิจัยพบว่า

1. หมอดูแต่ละประเภทจะมีที่มาและความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป โดยความเชื่อของแต่ละ ศาสตร์จะมีผลต่อการสร้างพิธีกรรมและรูปแบบที่ใช้ในการทำนาย ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงต้นของ การสื่อสาร แต่หลังจากนั้นบทบาทของความเชื่อจะมีผลต่อการสื่อสารของหมอดูเพียงบางส่วน แต่ สิ่งที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้ใช้บริการหลังจากช่วงแรกผ่านไป แล้วนั้น คือ ความเชื่อส่วนตัวในเรื่องของบทบาทของหมอดูที่มี วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการ ให้บริการกับผู้ใช้บริการ รวมถึงบุคลิกลักษณะนิสัยของหมอดูแต่ละคน

จุดเด่นของหมอดูประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางใน พบว่า จุดเด่นของหมอดูประเภทคน ทรงเจ้าหรือนั่งทางในจะอยู่ที่ความสามารถในการมองเห็นในบางสิ่งที่เป็นความพิเศษเหนือที่คน ธรรมดาจะรับรู้ได้ ความสามารถในการระบุถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ ค่อนข้างมาก สามารถให้ความช่วยเหลือในบางเรื่องที่มีการช่วยเหลือทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ใน ปัจจุบันไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

หมอดูประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางในจะให้ความชัดเจนในเรื่องของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงโดยให้คำตอบแบบ ตัดสิน (ใช่-ไม่ใช่, ได้-ไม่ได้) ได้ดี คำทำนายที่มีให้มีแนวโน้มที่จะเป็นลักษณะคำทำนายแบบฟันธง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าเนื่องจากว่าศาสตร์นี้มีความเชื่อในเรื่องของสิ่งลึกลับ อำนาจเหนือธรรมชาติที่ยากต่อการพิสูจน์ ดังนั้นการให้คำทำนายจึงต้องแสดงออกให้เห็นได้จริง มีความเป็นรูปธรรมได้ จะเป็นการสร้างให้เกิดเป็นความน่าเชื่อถือ และแสดงถึงความสามารถได้เป็นอย่างดี และเป็นความสามารถที่เหนือคนทั่วไป

การแสดงออกในคำทำนายลักษณะดังกล่าวจึงสามารถแสดงให้เห็นได้ถึงความสอดคล้องระหว่างความเชื่อที่มีอยู่ของศาสตร์นี้กับลักษณะของคำทำนายที่หมอดูประเภทนี้มีให้

จุดเด่นของหมอดูประเภท 12 ราศี (วันเดือนปีเกิด) พบว่า จุดเด่นของหมอดูประเภท 12 ราศี (วันเดือนปีเกิด) จะอยู่ที่ความสามารถในการคาดเดาของเหตุการณ์ที่จะมีการเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะเป็นการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวในช่วงใด แนวโน้มในสิ่งที่จะเกิด ผลที่จะได้รับในเหตุการณ์นั้น ในช่วงนั้นจะเป็นอย่างไร ทำให้สามารถที่จะคาดเดาเรื่องราวต่างๆที่จะเกิดขึ้น พร้อมกับเตรียมตัวที่จะรับมือในสิ่งนั้นได้ รวมถึงเป็นความหวังกำลังใจ เป็นความมั่นใจ ก่อนที่จะกระทำการใดการหนึ่ง

หมอดูประเภท 12 ราศี (วันเดือนปีเกิด) จะให้ความชัดเจนในเรื่องของช่วงเวลา การคาดการณ์ และภาพรวมของชีวิตได้ดี คำทำนายที่มีให้มีแนวโน้มที่จะเป็นลักษณะคำทำนายแบบโอ้อ่อนผ่อนตาม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าเนื่องจากว่าศาสตร์นี้มีความเชื่อในเรื่องของการโคจรของดวงดาว การเป็นไปตามกาลเวลา ดังนั้นการให้คำทำนายจึงแสดงออกโดยทำให้เห็นเป็นภาพในมุมกว้าง มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ดำเนินไปเรื่อยๆ เหมือนอย่างการดำเนินของเวลาและการโคจรของดวงดาวที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่อยๆเป็นไป ซึ่งการลักษณะของคำทำนายดังกล่าวจึงสามารถแสดงให้เห็นได้ถึงความสอดคล้องระหว่างความเชื่อที่มีอยู่ของศาสตร์นี้กับลักษณะของคำทำนายที่หมอดูประเภทนี้มีให้

จุดเด่นของหมอดูประเภทไฟยิปซี (ไฟทาโรต์) พบว่า จุดเด่นของหมอดูประเภทไฟยิปซี (ไฟทาโรต์) จะอยู่ที่ความสามารถของหมอดูที่เข้าถึงความรู้สึกและความคิดของผู้เข้ารับบริการได้ สามารถช่วยบรรเทาหรือตอบคำถามในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกได้ชัดเจน สามารถเข้าถึงอารมณ์ของผู้เข้ารับบริการ

หมอดูประเภทไฟยิปซี (ไฟทาโรต์) จะให้ความชัดเจนในเรื่องของความรู้สึก และเรื่องเฉพาะที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งได้ดี คำทำนายที่มีให้มีแนวโน้มที่จะเป็นลักษณะคำทำนายแบบยืดหยุ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าเนื่องจากว่าศาสตร์นี้มีความเชื่อในเรื่องของจิต สมาธิ และ

ความรู้สึก ดังนั้นคำทำนายที่เกิดขึ้นนั้นย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของผู้เข้ารับบริการได้มาก ในการให้คำทำนายจึงอาจต้องมีการทำความเข้าใจในความรู้สึกเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นความเชื่อของศาสตร์นี้ที่ต้องการให้ผู้เข้ารับบริการสามารถที่จะเข้าใจในความคิด ความรู้สึกของตัวเองได้นั้น การให้คำทำนายที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับบริการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงถือได้ว่ามีความสอดคล้องซึ่งกันระหว่างความเชื่อกับลักษณะของคำทำนายที่หมอดูมิให้

จากภาพรวมทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า ในแต่ละศาสตร์ของหมอดูนั้นจะมีรูปแบบเฉพาะและมีการให้ประโยชน์ ข้อดี ข้อเสียที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเภท แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถที่แท้จริง จรรยาบรรณ การรับรู้ในหน้าที่ของหมอดูและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของหมอดูแต่ละคนด้วยเช่นกัน ** รวมถึงลักษณะของการตั้งคำถามของผู้เข้ารับบริการหรือหมอดูเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ (มีความแคบ-กว้าง-เฉพาะเจาะจงเพียงไร)

2. การสื่อสารของหมอดูแต่ละประเภทจะแบ่งออกเป็น 4 ช่วง โดยแต่ละช่วงจะมีวิธีการสื่อสารที่มีรูปแบบเฉพาะในแต่ละช่วง ซึ่งช่วงต่างๆประกอบไปด้วย

ช่วงที่ 1 ช่วงของการทำความรู้จักในเบื้องต้น หรือช่วงของการสร้างพิธีกรรมเฉพาะของแต่ละศาสตร์

ในช่วงนี้รูปแบบวิธีการสื่อสารของหมอดูที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละศาสตร์ แต่วัตถุประสงค์หลักของช่วงนี้จะมีความเหมือนกันนั่นคือ เป็นการแสดงถึงความเชื่อและแสดงออกถึงรูปแบบที่ศาสตร์แต่ละประเภทให้ความสำคัญและจะนำมาใช้ในการให้คำทำนาย โดยผู้วิจัยมองว่าในช่วงของการสร้างพิธีกรรมเฉพาะนี้เป็นเหมือนการสร้างศรัทธาความน่าเชื่อถือให้กับศาสตร์ของตน นอกจากนั้นก็จะเป็นการเตรียมตัวเพื่อจะทำการเริ่มต้นเข้าสู่การทำนาย บทบาทหลักในการเป็นผู้สื่อสารคือตัวหมอดู ผู้เข้ารับบริการจะมีบทบาทเพียงเป็นการตอบสนองในสิ่งที่หมอดูบอกให้กระทำตาม และช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ผู้เข้ารับบริการต้องมีการแนะนำตัวกับหมอดู การแนะนำตัวนั้นอาจหมายถึง การบอกชื่อ – นามสกุล, การบอกถึงวันเดือนปีเกิด, การยื่นมือให้กับหมอดู, หรือการแนะนำตัวผ่านทางสัญลักษณ์บางอย่าง ซึ่งในการแนะนำตัวของผู้เข้ารับบริการนี้จะเหมือนข้อมูลแรกที่ได้มีการส่งไปยังหมอดูเพื่อที่จะรับคำทำนายเป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนกลับคืน

กล่าวได้ว่า ในช่วงนี้การสื่อสารที่เกิดขึ้นจะเป็นการทำความรู้จักซึ่งกันและกันในเบื้องต้น หมอจะรู้จักผู้เข้ารับบริการผ่านจากข้อมูลแรก สำหรับผู้เข้ารับบริการจะรู้จักเพียงศาสตร์ และการสร้างพิธีกรรมยังไม่สามารถรู้จักตัวหมอจากช่วงนี้ ซึ่งโดยสรุปแล้วในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับศาสตร์ของตน โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อและที่มาของแต่ละศาสตร์ รวมถึงความเชื่อของหมอที่มีต่อศาสตร์นั้นๆ ที่ตนเป็นอยู่

ช่วงที่ 2 ช่วงของการเข้าสู่การให้คำทำนาย

ช่วงนี้จะเป็นช่วงของการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหมอกับผู้เข้ารับบริการ แต่การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันนี้ข้อมูลดังกล่าวทั้งหมดที่เกิดขึ้นจะเป็นข้อมูลของผู้เข้ารับบริการเพียงเท่านั้น ข้อมูลที่เป็นส่วนของตัวหมอจะไม่มีแลกเปลี่ยนกันในทางตรงแต่ข้อมูลของตัวหมอที่ผู้เข้ารับบริการจะได้รับนั้นจะเป็นการรับรู้ได้โดยทางอ้อมมากกว่า โดยรับรู้ผ่านบุคลิกลักษณะ วิธีการสื่อสาร การพูดจา รวมถึงความสามารถที่มี การสื่อสารระหว่างหมอกับผู้เข้ารับบริการนี้จึงถือได้ว่ามีลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันที่แตกต่างไปจากการสื่อสารระหว่างบุคคลในครั้งแรกโดยทั่วไป ที่ต่างฝ่ายต่างที่จะต้องมีการทำความรู้จักกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลของตัวเองระหว่างกันโดยตรง ในช่วงนี้ลักษณะวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคลบางอย่างจะเริ่มเกิดขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น การแสดงออกถึงบทบาทและสถานภาพระหว่างกันจะเริ่มปรากฏในช่วงนี้ โดยสามารถ พิสูจน์ได้จาก สรรพนามที่หมอใช้แทนตัวเองและใช้เรียกผู้เข้ารับบริการ รวมถึงการจัดอันดับในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งการแสดงออกถึงสถานภาพบทบาทระหว่างหมอกับผู้เข้ารับบริการนั้นจะแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

- มีความแตกต่างมีระยะห่างระหว่างกันสูง จะเกิดเป็นความน่าเกรงขาม
- มีความแตกต่างมีระยะห่างระหว่างกันปานกลาง จะเกิดเป็นความน่าเคารพ นับถือ
- มีความแตกต่าง มีระยะห่างระหว่างกันน้อย จะเกิดเป็นเป็นความกันเอง

การใช้สรรพนามจึงเป็นการแสดงออกให้ผู้เข้ารับบริการได้เริ่มที่จะรู้จักตัวหมอและรับรู้ถึงสถานภาพของตนรวมถึงวิธีการในการให้คำทำนายเพื่อเรียกศรัทธาจากผู้เข้ารับบริการ โดยจะใช้การแสดงออกถึงสถานภาพและบทบาทดังกล่าวรวมถึงใช้วิธีการทำนายเรื่องราวบางอย่างให้เกิดความถูกต้องตั้งแต่ในช่วงแรกของการสนทนาเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถ

กล่าวได้ว่าการสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ เป็นการสื่อสารเพื่อให้ผู้เข้ารับบริการได้รับรู้ถึงความเป็นตัวเอง และรับรู้ถึงตัวหมอดูในเรื่องของความสามารถ ซึ่งโดยสรุปแล้วในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเอง โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อ และจุดประสงค์ในการประกอบอาชีพและการรับรู้ในเรื่องหน้าที่ของหมอดูแต่ละคนเป็นหลัก

ช่วงที่ 3 ช่วงของการสนทนาโต้ตอบระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ

การสื่อสารในช่วงที่ 3 นี้ ประเด็นที่จะเกิดขึ้นจะเกี่ยวกับการโต้ตอบทางความคิดและความรู้สึกระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการมากกว่าการโต้ตอบทางคำพูดเหมือนในช่วงที่ผ่านมา ภาษาที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จะมีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเพื่อสื่อความหมายรวมกัน

ผู้เข้ารับบริการจะเริ่มมีการแสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดเพิ่มมากขึ้น เริ่มมีการซักถามในบางเรื่องเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม เริ่มมีคำถาม เริ่มมีความสงสัย เริ่มมีการพิจารณาในสิ่งที่ได้ฟังว่าเป็นอย่างไร ตรงกับความคิดตนเองมากน้อยเพียงใด ตอบสนองความต้องการของตนหรือไม่ การประเมินในสิ่งต่างๆเหล่านี้ของผู้เข้ารับบริการจึงเกิดเป็นการโต้ตอบทางการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการทั้งทางคำพูดและท่าทางตามมา ประเด็นในการสื่อสารที่จะเกิดขึ้นจากหมอดูนั้นจะมีในเรื่องของการตอบในคำถามที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือไม่ตรงกับความหวังของผู้เข้ารับบริการ เป็นเสมือนการตอบคำถามในเชิงปฏิเสธต่อความรู้สึก การต้องมีปฏิกิริยาตอบกลับเมื่อผู้เข้ารับบริการมีการถามย้ำ แสดงอาการสงสัยหรือไม่เชื่อในสิ่งที่ทำนาย รวมถึงการให้คำแนะนำและบอกวิธีที่จะช่วยแก้ไขปัญหาให้กับผู้เข้ารับบริการ จึงกล่าวได้ว่าการสื่อสารของหมอดูที่จะเกิดขึ้นในช่วงนี้นั้นจุดประสงค์หลักที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องของการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับคำพูดของตัวหมอดูเป็นหลัก ดังนั้นการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและเพื่อสร้างให้เกิดเป็นความรู้สึกต่างๆโดยเฉพาะการจงใจให้เกิดเป็นความเชื่อถือเพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับบริการจึงเป็นวิธีหลักที่จะนำมาใช้

ซึ่งโดยสรุปแล้วในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคำทำนายซึ่งก็คือคำพูดของตน โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อ และบุคลิกลักษณะของหมอดูแต่ละคนเป็นหลัก และวิธีการสื่อสารของหมอดูที่เกิดขึ้นในช่วงนี้นั้นส่วนใหญ่มักจะเป็นวิธีการสื่อสารที่เน้นในเรื่องของการเชื่อมโยงเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบในการได้รู้ถึงคำทำนายของแต่ละศาสตร์ ที่จะได้มาจากการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นนั่นเอง

ช่วงที่ 4 ช่วงสุดท้ายของการสนทนา

การสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ จะเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะและรูปแบบคล้ายกับการสื่อสารโดยทั่วไปมากที่สุด และเป็นช่วงที่การแสดงออกถึงวิธีการสื่อสารต่างๆของหมอดูจะมีน้อยที่สุด เนื่องจากการสร้างความน่าเชื่อถือที่ได้กระทำมาโดยตลอดนั้น ได้กระทำผ่านมาตามขั้นตอนต่างๆแล้ว และจุดสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการก็ได้ผ่านมาแล้ว ดังนั้นในช่วงนี้วิธีการสื่อสารจึงเป็นการแสดงออกที่ไม่มีความซับซ้อนมากที่สุด เป็นวิธีการสื่อสารที่ใกล้เคียงกับบทสนทนาทั่วไปมากที่สุด และแสดงออกได้ถึงบทบาทของหมอดูได้ชัดเจนที่สุดเช่นกัน นั่นคือ บทบาทของการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการตอบในสิ่งที่คนสงสัย และอยากรู้ บทบาทของการเป็นผู้ช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา

ในช่วงสุดท้ายของการสนทนาหรือขั้นยุติบทสนทนามาระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการนั้น วิธีการสื่อสารของหมอดูทั้ง 3 ประเภทจะมีลักษณะเดียวกัน วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จะมาจากความเชื่อ และบุคลิกลักษณะของหมอดูแต่ละคนเป็นหลัก รวมถึงในเรื่องเงื่อนไขของเวลา

กล่าวได้ว่าความแตกต่างของศาสตร์แต่ละประเภทจะมีผลต่อความเชื่อของหมอดูและส่งผลออกมาทางวิธีการสื่อสารที่หมอดูเลือกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการสื่อสารในช่วงแรก รูปแบบและวิธีการสื่อสารที่หมอดูเลือกใช้จะมีความแตกต่างออกไปตามแต่ละประเภท แต่สำหรับ 3 ช่วงที่เหลือ ส่วนใหญ่ความแตกต่างในรูปแบบและวิธีการสื่อสารของหมอดูที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อส่วนตัวและบุคลิกลักษณะของหมอดูเป็นหลัก ไม่ใช่เกิดจากประเภทของศาสตร์เหมือนอย่างในช่วงแรก ยกเว้นในส่วนของการให้คำแนะนำการบอกถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่อาจจะมีความเชื่อของแต่ละศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องอีกครั้ง

และวิธีการสื่อสารของหมอดูแต่ละประเภทนั้น โดยส่วนใหญ่แล้ววิธีการสื่อสารต่างๆที่เกิดขึ้นจะมีผลมาจากรูปแบบเฉพาะของแต่ละศาสตร์ในตอนช่วงแรกเพียงเท่านั้น แต่ในช่วงต่อมาวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะและความเชื่อของแต่ละบุคคลในการที่จะเลือกใช้วิธีต่างๆในการสื่อสารมากกว่า และวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะแบ่งออกได้ตามความเชื่อของหมอดูในเรื่องบทบาทสถานภาพระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ

โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูแต่ละประเภทนั้น ความเชื่อทั้งในเรื่องของศาสตร์รวมถึงในเรื่องบทบาทของหมอดูที่มี บุคลิกลักษณะ เป้าหมายหรือจุดประสงค์ในการสื่อสาร การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของหมอดู ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

จากปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 คือ ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับจากหมอดู

ผลกาวิจัยพบว่า

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับบริการจากหมอดู แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกิดจากตัวผู้เข้ารับบริการเอง และ ส่วนที่เกิดจากส่วนที่เกิดจากตัวหมอดู (เป็นการรับรู้ถึงตัวหมอดู โดยผู้เข้ารับบริการ)

2.1 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับบริการจากหมอดู ในส่วนที่เกิดจากตัวผู้เข้ารับบริการเอง ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ

◆ เหตุผลในการเลือกเข้ารับบริการ

เหตุผลในการเลือกเข้ารับบริการถือเป็นปัจจัยแรกที่จะก่อให้เกิดเป็นความพึงพอใจ เนื่องจากสิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นทำให้เกิดเป็นการเลือกประเภทของหมอดูที่จะเข้าไปรับบริการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดเป็นการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการขึ้นมาได้ ผู้เข้ารับบริการจะ พิจารณาประเภทของหมอดูตามทัศนคติของตนในเรื่องของความน่าเชื่อถือจากนั้นก็อาจจะมีการเปิดรับ หรือมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหมอดูประเภทดังกล่าวจากบุคคลใกล้ชิด และนำไปสู่การตัดสินใจที่จะเข้าไปรับบริการ

ทัศนคติของผู้เข้ารับบริการจะมีความสำคัญต่อการตัดสินใจมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับของดังกล่าวที่ทัศนคตินี้อยู่แต่เดิม หากที่มีอยู่เป็นทัศนคติที่เกิดจากการได้ยินได้ฟังต่อๆกันมา ไม่ได้เกิดจากการพิจารณาของตัวเองเท่าใดนัก ทัศนคติในลักษณะเช่นนี้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ แต่หากทัศนคติดังกล่าวเป็นทัศนคติที่ได้รับการปลูกฝังมานานทั้งจาก

ประสบการณ์ของตนเองและบุคคลรอบข้าง ทศนคติในลักษณะหลังนี้ก็มีความโน้มที่จะยึดมั่นในสิ่งที่ตนคิดมากกว่า

สำหรับผู้ที่เข้ารับบริการจากหมอดูท่านนั้นเป็นครั้งแรกหรือที่ผ่านมายังไม่มีหมอดูที่ถูกต้องมากเป็นพิเศษ คำแนะนำหรือคำชักชวนของคนใกล้ชิดจะเป็นได้ทั้งแรงจูงใจหลักและแรงจูงใจเสริมให้เกิดเป็นพฤติกรรมในการเข้ารับบริการจากหมอดูได้เป็นอย่างดี แต่หากผู้เข้ารับบริการคนใดที่มีพฤติกรรมในการเข้ารับบริการจากหมอดูเป็นประจำหรือมีหมอดูที่ตนพึงพอใจอยู่ก่อนแล้วคำแนะนำหรือคำชักชวนของคนใกล้ชิดจะเป็นเพียงแรงจูงเสริมเล็กน้อยเพียงเท่านั้นหรือในบางครั้งก็อาจที่จะไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเท่าใด เนื่องจากความเชื่อในเรื่องผลที่ได้รับจากการตอบสนองของหมอดูท่านนั้นได้กลายเป็นแรงจูงใจหลักให้กับความความรู้ได้มากกว่า

เพื่อน, บุคคลใกล้ชิด, หรือคนรู้จักจะมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเลือกและตัดสินใจเข้ารับบริการจากหมอดูท่านนั้นๆ จึงกล่าวได้ว่า สื่อบุคคล ในส่วนของการแนะนำชักชวนถือได้เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะสามารถชักจูงหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกสนใจที่จะเข้ารับบริการจากหมอดูในแต่ละที่ แต่ละคนได้เช่นกัน ถือได้ว่าปัจจัยในเรื่องของสื่อบุคคล เป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลให้เกิดเป็นความสนใจในเรื่องนี้ได้ แต่การรับรู้จากการประเมินของตนเองจะเป็นตัวตัดสินใจให้เกิดเป็นความพึงพอใจ

และค้นพบว่าความสามารถที่มีของหมอดูแต่ละท่านนั้นจะไม่มี ความแน่นอนตายตัว บทบาทในหมอดูคนดังกล่าวจะไม่คงที่ แต่ความสามารถหรือบทบาทที่เกิดขึ้นของหมอดูแต่ละท่านนั้นจะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของผู้เข้ารับบริการแต่ละคนว่าจะพิจารณาว่าหมอดูคนดังกล่าวมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ผู้เข้ารับบริการคนหนึ่งอาจจะพิจารณาว่าหมอดูท่านนี้มีความสามารถในขณะที่ผู้เข้ารับบริการอีกคนหนึ่งอาจจะมองว่าหมอดูท่านนี้ไม่มีความสามารถเท่าที่ควร ไม่ได้รับการยอมรับจากคนก็เป็นได้

◆ ความคาดหวังที่จะได้รับจากการเข้ารับบริการ

ความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการจะเป็นสิ่งที่ผู้เข้ารับบริการจะนำมาใช้ในการประเมินถึงความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการเข้ารับบริการว่า สิ่งที่ต้องการและสิ่งที่ได้รับจริงนั้นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องต่อกันมากน้อยเพียงใด หาก 2 สิ่งนี้มีความความสัมพันธ์และ

สอดคล้องต่อกันมาก การเกิดเป็นความรู้สึกพึงพอใจก็จะมีแนวโน้มที่มาก แต่ในทางตรงกันข้ามหากหาก 2 สิ่งนี้มีความความสัมพันธ์และสอดคล้องต่อกันน้อย การเกิดเป็นความรู้สึกพึงพอใจก็จะมีแนวโน้มที่น้อย หรือลดลงจากเดิมที่เคยมีอยู่เดิม

ข้อสังเกตที่พบ ผู้ที่เลือกเข้ารับบริการจากหมวดประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางใน จะเลือกเพราะมีความต้องการคำตอบที่แน่ชัด เพื่อตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย/อยากรู้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวด 2 ประเภทที่เหลือ คือหมวดประเภท 12 ราศี และไพยิปซี ที่ผู้เข้ารับบริการเลือกเนื่องจากมีความต้องการคำตอบ เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ

ทำให้พบว่า ความคาดหวังที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ สามารถสะท้อนได้ถึงความสามารถของหมวดแต่ละประเภทที่ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่เชื่อถือได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

◆ จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับบริการเคยได้เข้ารับบริการ

จำนวนครั้งจัดว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจที่ได้รับจากการเข้ารับบริการจากหมวด เนื่องจากจำนวนครั้งนั้นสามารถแสดงออกได้ถึงความเชื่อถือที่มีต่อหมวดที่ผู้เข้ารับบริการได้เลือกที่จะยังคงเข้าไปใช้บริการ และแสดงถึงความต่อเนื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ยิ่งจำนวนครั้งที่แสดงถึงความถี่ในการเลือกเข้ารับบริการเข้ามาเท่าใด แนวโน้มของความพึงพอใจที่จะได้รับจากการเข้ารับบริการจากหมวดก็จะมีเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ในบางกรณีจะมีสาเหตุที่ทำให้รู้สึกไม่พึงพอใจเกิดขึ้น แต่ผู้เข้ารับบริการจะมีวิธีการในการให้เหตุผลเพื่อลดความรู้สึกที่ไม่เชื่อถือต่อหมวดคนนั้นลงด้วยตนเอง และความรู้สึกเชื่อถือในตัวหมวดนั้นยังคงมีอยู่ พฤติกรรมในการกลับมาใช้บริการอีกครั้งก็ยังคงเป็นไปในทางบวก

โดยสรุปคือ จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับบริการเข้ามาจะส่งผลกับระดับความคาดหวังในเรื่องของความสามารถของหมวดในเบื้องต้น โดยหากจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับบริการมีน้อยหรือไม่มีเลย ความคาดหวังเบื้องต้นเกี่ยวกับความสามารถของหมวดก็จะมีสูง แต่หากจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับบริการมีสูง ความคาดหวังเบื้องต้นในเรื่องของความสามารถก็จะไม่ใช่ประเด็นหลักในการพิจารณา หรือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจ

◆ ลักษณะของความเชื่อและวิธีการคิดของผู้เข้ารับบริการ

พื้นฐานความเชื่อและระบบการคิดวิธีการคิดของผู้เข้ารับบริการถือได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเกิดเป็นความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ และถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจได้มากที่สุด

ซึ่งลักษณะของความเชื่อและวิธีคิดที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับบริการที่มีต่อคำทำนายจะแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ผู้เข้ารับบริการที่มีระดับในการใช้เหตุผลน้อยกว่าความรู้สึกหรืออารมณ์

ผู้เข้ารับบริการที่มีความเชื่อในบางเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นอยู่แล้ว มีความเชื่อในเรื่องของหมอดู มีความเชื่อในตัวหมอดูเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อมาเข้ารับบริการ หมอดูเพียงแค่พูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตรงกันสิ่งที่ตนคิด ตนเองก็พร้อมที่จะเชื่อหมอดูท่านนั้นในทันที โดยในบางครั้งเรื่องบางเรื่องที่หมอดูได้ให้คำทำนายเป็นเพียงแค่เรื่องเล็กน้อย แต่เนื่องจากผู้เข้ารับบริการในลักษณะนี้มีความพร้อมที่จะเชื่อถือเป็นทุนเดิมอยู่แล้วจึงอาจมีการเชื่อมโยงความคิด สร้างความรู้สึก ให้เกิดเป็นความพึงพอใจ และเกิดเป็นการชื่นชมในความสามารถของหมอดูนั้นได้ไม่ยาก

2. ผู้เข้ารับบริการที่มีระดับในการใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกหรืออารมณ์

ผู้เข้ารับบริการลักษณะนี้จะเป็นคนที่มีความเชื่อในบางเรื่องของตนเองอยู่บ้าง แต่ความเชื่อในเรื่องของหมอดู หรือการมีความเชื่อในตัวหมอดูยังมีน้อย เมื่อมาเข้ารับบริการ จะมีการพิจารณาคำทำนายที่ได้รับก่อนที่จะมีการตัดสินใจเชื่อ หรือแม้หากคำทำนายเป็นจริงก็ จะมีการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในส่วนอื่นๆก่อนที่จะมีการตัดสินใจในทันทีถึงความสามารถของหมอดู

3. ผู้เข้ารับบริการที่มีระดับในการใช้เหตุผลความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีระดับไม่แน่นอน

ผู้เข้ารับบริการในลักษณะนี้ในบางครั้งจะยังไม่มี ความเชื่อในเรื่องต่างๆเกิดขึ้นอย่างแน่นอน การมารับบริการจากหมอดูจะเป็นไปเพื่อนำมาทำการประเมินให้เกิดเป็นความเชื่อ

บางอย่างเกิดขึ้น ดังนั้น การพิจารณาถึงความสามารถของหมอดูในแต่ละคนในแต่ละครั้งนั้นจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งว่าสอดคล้องหรือมีความสัมพันธ์ในเรื่องใด และเลือกเชื่อเลือกสนใจในสิ่งที่ตรงกับความต้องการในขณะนั้น หมายถึงจะเลือกฟังแต่สิ่งที่ตนอยากจะได้ยิน เลือกเชื่อในสิ่งที่อยากเชื่อ ถ้าหากมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งตรงกับความต้องการ ความพึงพอใจก็อาจจะเกิดขึ้นได้

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าลักษณะความคิดของผู้เข้ารับบริการที่เกิดขึ้นในการรับรู้ในคำทำนายนี้คือ

ความเชื่อเดิม → การให้เหตุผลของตัวเอง+ความรู้สึกรู้สึก → การเชื่อถือ ความพึงพอใจ

โดยสรุปเกี่ยวกับระบบความเชื่อและระบบความคิดต่างๆที่เกิดขึ้นนี้มีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของบุคคลแต่ละคน ซึ่งบุคลิกลักษณะหรือบุคลิกภาพของผู้เข้ารับบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจที่จะได้รับการเข้ารับบริการจากหมอดูนั้น จะประกอบไปด้วยบุคลิกภาพที่สำคัญอยู่ 4 ลักษณะ คือ 1.บุคลิกภาพในเรื่องของการนับถือตนเอง 2.บุคลิกภาพในเรื่องของการยึดมั่นยึดติดในความคิดของตนเอง 3.บุคลิกภาพในเรื่องของความสามารถในการถูกโน้มน้าวใจ 4.บุคลิกภาพในเรื่องของการมีความคิด ความมีเหตุผล

2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับบริการจากหมอดู ในส่วนที่เกิดจากตัวหมอดู ปัจจัยที่สำคัญในส่วนนี้ประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลักได้แก่

◆ บุคลิกลักษณะส่วนตัวของหมอดู

ในส่วนของบุคลิกลักษณะของหมอดู การแสดงออกถึงความจริงใจ เอาใจใส่ต่อผู้เข้ารับบริการ มีจรรยาบรรณ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณา

◆ ความสามารถของหมอดู

ในส่วนความสามารถของหมอดู ความแม่นยำหรือการรู้ การเห็นได้จริง รวมถึงการเป็นผู้ที่แสดงออกได้ถึงความสามารถที่พิเศษเหนือคนธรรมดา ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณา

◆ วิธีการพูดคุยของหมอดู

ในส่วนของวิธีการพูดคุยของหมอดู การพูดคุยกันอย่างรู้เรื่อง อย่างเข้าใจ มีความสนใจต่อผู้ฟัง รวมถึงการสนทนาแบบเป็นกันเอง ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณา

◆ คำทำนายที่หมอดูมิให้

ในส่วนของคำทำนายที่หมอดูมิให้ คำทำนายที่ดีเพียงเท่านั้นที่จะทำให้ผู้เข้ารับบริการเกิดความรู้สึกพึงพอใจ หากคำทำนายที่ผู้เข้ารับบริการได้จากหมอดูในครั้งนั้นมีความหมายไม่ค่อยดี ความรู้สึกที่ไม่ค่อยพึงพอใจ หรือมาสบายใจก็จะเกิดขึ้น แต่จะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อถือเดิมที่ผู้เข้ารับบริการมีต่อตัวหมอดู

◆ คำแนะนำ วิธีแก้ไขที่หมอดูมิให้

ในส่วนของคำแนะนำที่หมอดูมิให้ คำแนะนำที่ทำให้ผู้เข้ารับบริการรู้สึกเชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ได้ จะเป็นสิ่งที่ผู้เข้ารับบริการใช้ในการพิจารณา โดยในส่วนของ การให้คำแนะนำนี้ วิธีการสื่อสารที่หมอดูเลือกใช้จะเข้ามามีบทบาทในการสร้างเป็นความเชื่อถือให้กับคำพูดดังกล่าว

และการพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆที่มีส่วนในการทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจตามแต่ละความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการในส่วนที่เกิดจากหมอดู พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการที่จะส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจในการเข้ารับบริการจากหมอดูนั้นส่วนใหญ่ คือ คำทำนายที่ได้รับจากหมอดู รองลงมาคือ คำแนะนำ – วิธีแก้ไขที่หมอดูมิให้ และ ความสามารถของหมอดู, วิธีการพูดคุย, และบุคลิกลักษณะของหมอดู ตามลำดับ

จากข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่าความต้องการที่ผู้เข้ารับบริการแต่ละคนต้องการนั้นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะใช้ประกอบในการพิจารณาถึงความพึงพอใจที่ได้รับ โดยที่แต่ละคนที่มีแต่ละความต้องการก็จะมีการพิจารณาหรือให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆที่แตกต่างกันไป แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้เข้ารับบริการทุกคนมีความต้องการเหมือนกันหรือเรียกได้ว่าเป็นความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับบริการทุกคนนั้น ก็คือความต้องการที่จะได้รับคำทำนายที่ดีคำทำนายที่เป็นเชิงบวกที่เป็นของตนเองจากหมอดู ปัจจัยในเรื่องของคำทำนายนี้ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเกิดเป็นความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ความคาดหวังในเรื่องคำทำนายที่ดีดังกล่าวที่ถือเป็น

ความต้องการที่แท้จริงที่ผู้เข้ารับบริการมีความต้องการมากที่สุดนั้น แต่ความต้องการดังกล่าวกลับไม่ได้รับการเปิดเผยในการให้เหตุผล เป็นเสมือนความต้องการที่แท้จริงที่แฝงอยู่ในความคิด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลนี้จะแบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกเป็นการอภิปรายผลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการอภิปรายถึงความสอดคล้องหรือขัดแย้งระหว่างผลที่ได้กับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ และในส่วนที่ 2 จะเป็นการอภิปรายผลโดยการเปรียบเทียบกับงานวิจัยและงานศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องว่าผลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

การอภิปรายในส่วนแรก การอภิปรายร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 : วิธีการสื่อสารของหมอดูแต่ละประเภทเป็นอย่างไร

รูปแบบวิธีการสื่อสารของหมอดู จากการศึกษาพบว่าจะประกอบไปด้วย 4 ช่วงหลัก คือ

ช่วงที่ 1 ช่วงของการสร้างพิธีกรรมเฉพาะของแต่ละศาสตร์

ในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับศาสตร์ของตน โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อและที่มาของแต่ละศาสตร์ รวมถึงความเชื่อของหมอดูที่มีต่อศาสตร์นั้นๆ ที่ตนเป็นอยู่

ช่วงที่ 2 ช่วงของการเข้าสู่การให้คำทำนาย

การสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ เป็นการสื่อสารเพื่อให้ผู้เข้ารับบริการได้รับรู้ถึงความเป็นตัวเอง และรับรู้ถึงตัวหมอดูในเรื่องของความสามารถ ซึ่งโดยสรุปแล้วในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเอง โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อ และจุดประสงค์ในการประกอบอาชีพของหมอดูแต่ละคนเป็นหลัก ในช่วงนี้การสื่อสารที่เกิดขึ้นจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อลดความไม่แน่ใจที่มีต่อ

อีกฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ ดังที่ (Berger and Calabrese, 1975 ; Infante ,2003) กล่าวว่าเมื่อคนเรามีการพบเจอกัน หรือต้องมีการสื่อสารต่อกันในครั้งแรก นั้น เราจะมีความพยายามที่จะคาดเดาถึงพฤติกรรมของอีกฝ่ายเพื่อที่จะได้รู้สึกว่าคุณนั้นสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ โดยความรู้สึกและความคิดดังกล่าวเป็นไปเพื่อการลดความไม่แน่ใจของตนเอง โดยตัวหมอดูจะมีการใช้ข้อมูลแรกหรือข้อมูลในการแนะนำตัวของผู้เข้ารับบริการที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงแรกเพื่อมาทำความรู้จักในตัวผู้เข้ารับบริการรวมถึงนำมาใช้ในการพิจารณาว่าจะต้องมีการสื่อสารหรือให้คำทำนายต่อผู้เข้ารับบริการคนนี้อย่างไร รวมถึงในบางช่วงของการสนทนาเพื่อการให้คำทำนายนี้อาจจะมีการชักถามถึงข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดเป็นความมั่นใจในการให้คำทำนายมากยิ่งขึ้น เป็นเหมือนการเน้นย้ำในข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากผู้เข้ารับบริการนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้หมอดูสามารถที่จะตีความ ทำความเข้าใจ และรู้ในสิ่งที่จะต้องทำการสื่อสารออกไปเพื่อที่จะสนองตอบได้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับบริการอีกทางหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าวิธีการสื่อสารเพื่อการสืบค้นและหาข้อมูลจากผู้เข้ารับบริการจะช่วยลดความไม่แน่ใจในเรื่องความต้องการรู้ในความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการลงได้ รวมถึงจะเป็นการสร้างความมั่นใจในการให้คำทำนายโดยที่ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ทราบว่าจะต้องสื่อสารอย่างไรจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของผู้เข้ารับบริการได้เช่นกัน

ทางด้านผู้เข้ารับบริการนั้น ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในช่วงแรกในส่วนของ การให้คำทำนายนี้จะเป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้เข้ารับบริการนำไปใช้เพื่อลดความไม่แน่ใจในเรื่องความสามารถของหมอดูลงไปได้ หากคำทำนายที่ได้รับจากหมอดูในช่วงนี้สามารถทำให้เกิดเป็นการยอมรับในเรื่องความสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งการพิจารณาข้อมูลดังกล่าวของผู้เข้ารับบริการในช่วงแรกนี้จะมีผลอย่างยิ่งต่อการเกิดเป็นความพึงพอใจในตัวหมอดู

ช่วงที่ 3 ช่วงของการสนทนาโต้ตอบระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ

ในช่วงของการสนทนาโต้ตอบระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ ที่จะต้องมีการสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวกับการโต้ตอบทางความคิดและความรู้สึกระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการนี้ และถือเป็นช่วงที่การสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคำพูดหรือคำทำนายของตัวหมอดูนั้น จะพบว่าวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงออกได้ถึงบุคลิกลักษณะของหมอดูในเรื่องของการปรับตัวของแต่ละคนได้อย่างชัดเจน ตามแนวคิดในเรื่องบุคลิกลักษณะในการปรับตัว (Adaptation Traits) ซึ่ง (Hart, Carlson, & Eadie, 1980 ; Infante, 2003) กล่าวว่า

บุคลิกลักษณะแบบ Noble Self เป็นคนมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และมักที่จะไม่สนใจผู้อื่น การพูดจาก็มักที่จะใช้คำพูดตรงไม่อ้อมค้อมไม่สนใจความรู้สึกของใคร

บุคลิกลักษณะแบบ Rhetorical Reflectors ที่เป็นคนทีพร้อมจะทำตามความต้องการของผู้อื่น และยินดีที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อความพึงพอใจของผู้อื่นนั้น การพูดจาที่เกิดขึ้นจึงมักจะมีการพูดจาดี จะมีการใช้คำพูดเพื่อพูดในสิ่งที่ผู้อื่นอยากฟัง แต่ในบุคคลที่มีบุคลิกเช่นนี้จะเป็นไปได้ 2 ลักษณะ คือ บุคลิกที่มีลักษณะนิสัยที่ยอมคนอื่นเสมอการพูดจาดีที่เกิดขึ้นก็เพื่อเป็นการรักษาน้ำใจ ไม่อยากให้คนอื่นเสียใจ หรือไม่อยากให้คนอื่นรู้สึกไม่ดีกับตน ในกรณีนี้จะเป็นการแสดงออกโดยคำนึงถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง แต่ในอีกกรณีนั้นจะมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การพูดจาดีของคนในลักษณะนี้จะมีได้เป็นไปเพื่อคนอื่นแต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเองมากกว่า จะเป็นการพูดจาดีเพื่อหลอกให้คนอื่นตายใจ และเชือดตนในที่สุด

บุคลิกลักษณะแบบ Rhetorical sensitivity บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะเช่นนี้จะเป็นการผสมกันระหว่างลักษณะความเชื่อมั่นในตนเองของแบบที่ 1 Noble Self กับ การใส่ใจในความรู้สึกผู้อื่น(ผู้ฟัง) ของแบบที่ 2 Rhetorical Reflectors เข้าไว้ด้วยกัน บุคคลในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นเหมือนการรวมจุดแข็งของทั้ง 2 ฝ่ายเอาไว้ ซึ่งในการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้น การคำนึงและเชื่อในตัวเองเป็นสิ่งที่ บุคคลในลักษณะเช่นนี้จะกระทำแต่ในขณะที่เดียวกันก็จะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย ในการสื่อสารจะเป็นการคำนึงถึงประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่าย การพูดจาที่เกิดขึ้นจึงจะมีลักษณะที่แข็ง หรือใช้คำพูดที่ตรงในบางครั้ง แต่ขณะเดียวกันก็จะมีการอธิบายทำความเข้าใจที่แสดงถึงความเอาใจใส่และสนใจผู้ฟังรวมอยู่ด้วย

หากพิจารณาแล้วจะพบว่าถึงแม้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่าง Noble Self และ Rhetorical sensitivity จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวิธีการที่เลือกใช้ แต่สิ่งที่แตกต่างระหว่าง 2 ลักษณะนี้จะอยู่ที่การคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟัง ซึ่งบุคลิกลักษณะแบบ Rhetorical sensitivity จะมีในสิ่งนี้มากกว่า

แต่จากการศึกษา พบว่า ในบางครั้งเพียงลักษณะพฤติกรรมของวิธีการสื่อสารที่แสดงออกยังไม่สามารถที่จะรับรู้ถึงความคิดและจุดประสงค์ในการสื่อสารของบุคคลดังกล่าวได้อย่างชัดเจน หากความสามารถในการสื่อสารของทั้ง 2 ฝ่ายมีความแตกต่างกันและมีฝ่ายหนึ่งที่ไม่รู้เท่าทันในพฤติกรรมของอีกฝ่าย เนื่องจากวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นในการตอบคำถามหรือการโต้ตอบที่หมอบค้อมให้กับผู้เข้ารับบริการนั้น บางวิธีการมีการเลือกใช้ที่ซ้ำกันแต่จุดประสงค์ในการใช้ต่างกัน ผลที่ได้ในบางครั้งก็ต่างกัน ดังเช่นการสื่อสารแบบ Rhetorical Reflectors ที่สามารถเกิดจากผู้ส่งสารที่เป็นได้ทั้งผู้ที่สนใจผู้อื่น กับผู้ส่งสารที่หวังแต่ประโยชน์ของตนได้ หรือวิธีการสื่อสารแบบ

Noble Self และ Rhetorical sensitivity ที่อาจมีการแสดงออกในเรื่องของความเชื่อมั่นที่เหมือนกัน เพียงแต่มีความแตกต่างที่ความสนใจในความรู้สึกของอีกฝ่าย

ตัวอย่าง ในการพิจารณาถึงการตีความในวิธีการสื่อสารของหมอดู

1. ดู, ขึ้นเสียง, แสดงอาการโมโห ไม่พอใจ 2. ไม่สนใจ ยังคงทำนายต่อไป 3. ย้ำในสิ่งที่ทำนายด้วยคำพูดเดิม วิธีการสื่อสารในข้อ 1-3 นี้ มีแนวโน้มที่จะเป็นวิธีการสื่อสารของหมอดู ที่มีบุคลิกลักษณะแบบ Noble Self และ Rhetorical sensitivity ได้ เนื่องจากการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และไม่สนใจความรู้สึกของผู้ฟัง ข้อ 1, 2 มีลักษณะดังกล่าวมากที่สุด แต่ในข้อ 3 อาจจะหมายถึงได้ใน 2 ลักษณะ คือลักษณะของการที่ยังคงยืนยันและเชื่อมั่นในความคิดของตัวเองเพื่อให้ผู้ฟัง เชื่อ และยอมรับ ซึ่งค่อนข้างไปทางลักษณะของ Noble Self แต่อีกกรณีหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่า การย้ำดังกล่าวเป็นการย้ำเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความจุกจิก หรือต้องการให้ตระหนักในคำพูดดังกล่าวให้ดี เนื่องจากมันคือข้อคิด หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ ซึ่งหากเป็นการแสดงออกในลักษณะเช่นนี้ บุคลิกดังกล่าวจะค่อนข้างไปทางบุคลิกที่มีบุคลิกลักษณะแบบ Rhetorical Reflectors

4. อธิบายในสิ่งที่ผู้เข้ารับบริการไม่เชื่อให้เข้าใจมากขึ้น 5. พูดในสิ่งที่ดีเรื่องอื่นเข้ามาเสริม พูดถึงข้อยกเว้นที่อาจจะไม่ต้องเป็นอย่างนั้นก็ได้อีก

วิธีการสื่อสารในข้อ 4,5 นี้ มีแนวโน้มที่จะเป็นวิธีการสื่อสารของหมอดูที่มีบุคลิกลักษณะแบบ Rhetorical sensitivity และ Rhetorical Reflectors ได้ เนื่องจากการสื่อสารที่มีการคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟังเข้ามาเกี่ยวข้อง ในการที่จะทำให้เกิดเป็นความรู้สึกดี ทำให้เกิดเป็นความเข้าใจ แต่การอธิบายในสิ่งที่ผู้เข้ารับบริการไม่เชื่อให้เข้าใจมากขึ้น อาจจะได้ 2 ลักษณะ คือ 1. เป็นการอธิบายด้วยเหตุและผลอย่างแท้จริง สิ่งที่ใช้ในการอธิบายมีการให้ข้อคิดบางอย่างที่สามารถเกิดเป็นประโยชน์ได้ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้จะมีแนวโน้มที่จะอยู่ในลักษณะของ Rhetorical sensitivity หรือ Rhetorical Reflectors ที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เข้ารับบริการ แต่หากการอธิบายที่เกิดขึ้นเป็นการพยายามที่จะอธิบายเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่ตนพูด โดยใช้การอธิบายเพิ่มแบบกว้างๆ พยายามพูดถึงสิ่งอื่น เพื่อมาเชื่อมโยงให้มีน้ำหนัก หรือหาข้อมูลอื่นมาสนับสนุนในคำพูดของตน อย่างเช่นการใช้คำว่า ไข่ม้อยละ, เห็นม้อยละ การแสดงออกถึงวิธีการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะอยู่ในลักษณะของ Rhetorical Reflectors ที่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองมากกว่า ผู้รับบริการ เช่นเดียวกับวิธีการสื่อสารที่มีลักษณะ ที่พูดในสิ่งที่ดีเรื่องอื่นเข้ามาเสริม พูดถึงข้อยกเว้นที่อาจจะไม่ต้องเป็นอย่างนั้นก็ได้อีก ที่อาจเป็นวิธีของหมอดูที่มีลักษณะ Rhetorical

sensitivity หรือ Rhetorical Reflectors ก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการสื่อสารในตัว
หมอดู โดยพิจารณาในเรื่องของการคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก

ในช่วงนี้วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูจะเป็นไปเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคำ
ทำนายซึ่งก็คือคำพูดของตน โดยวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะมาจากความเชื่อ และบุคลิกลักษณะของ
หมอดูแต่ละคนเป็นหลัก และวิธีการสื่อสารของหมอดูที่เกิดขึ้นในช่วงนี้นั้น ส่วนใหญ่จะเป็น
วิธีการสื่อสารที่เน้นในเรื่องของการเชื่อมโยงเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบในการได้รู้ถึงคำ
ทำนายของแต่ละศาสตร์ ที่จะได้มาจากการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น
นั่นเอง

ดังนั้นในการศึกษาถึงวิธีการสื่อสารในเรื่องของการปรับตัว จากงานวิจัยในครั้งนี้อย่างไม่
สามารถสรุปผลออกมาได้อย่างชัดเจน เพียงแต่สามารถทำให้เห็นถึงรูปแบบวิธีการสื่อสารที่
สามารถเกิดขึ้นได้เพียงเท่านั้น

ช่วงที่ 4 ช่วงสุดท้ายของการสนทนา

ในช่วงสุดท้ายของการสนทนาหรือขั้นยุติบทสนทนายระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการนั้น
วิธีการสื่อสารของหมอดูทั้ง 3 ประเภทจะมีลักษณะเดียวกัน วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จะมา
จากความเชื่อ และบุคลิกลักษณะของหมอดูแต่ละคนเป็นหลัก รวมถึงปัจจัยในเรื่องเงื่อนไขของ
เวลาทั้งที่เกิดจากการกำหนดเองของหมอดู และเกิดจากสภาพแวดล้อม

โดยสรุปเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารของหมอดูแต่ละประเภทนั้น โดยส่วนใหญ่แล้ววิธีการ
สื่อสารต่างๆที่เกิดขึ้นจะมีผลมาจากรูปแบบเฉพาะของแต่ละศาสตร์ในตอนช่วงแรกเพียงเท่านั้น
แต่ในช่วงต่อมาวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะและความเชื่อของแต่ละบุคคลใน
การที่จะเลือกใช้วิธีต่างๆในการสื่อสารมากกว่า และวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะแบ่งออกได้ตาม
ความเชื่อของหมอดูในเรื่องบทบาทสถานภาพระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ

จากข้อสรุปดังกล่าวจึงพบว่า เมื่อการสื่อสารได้เกิดขึ้นนั้น จะต้องมีสัมพันธภาพในการ
สื่อสารเกิดขึ้นตามมา ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้จะนำไปตามแนวคิดในเรื่องของสัมพันธภาพทางการ
สื่อสาร ดังที่ เมตตา วิวัฒนานุกูล, (อ้างถึงแล้ว) กล่าวว่า เมื่อบุคคลหนึ่งมาสัมพันธ์กับอีกบุคคล
หนึ่งสัมพันธภาพในการสื่อสารก็ย่อมเกิดขึ้น การสื่อสารระหว่างบุคคลตั้งอยู่บนพื้นฐานของ
ความสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดเสมอ ซึ่งสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ
ส่วนใหญ่จะเป็นสัมพันธภาพแบบประกอบกัน (complementary) หรือแบบอสมมาตร (

asymmetrical) ซึ่งสัมพันธ์ภาพแบบประกอบกันเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งอยู่เหนือฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการแสดงออกถึงสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้จึงทำให้ทราบว่า ในความเชื่อของหมอดูนั้นมีความเชื่อในเรื่องบทบาทและสถานภาพของตนอย่างไร ซึ่งในที่นี้ส่วนใหญ่ ถ้าหากหมอดูมีการแสดงออกถึงความแตกต่างหรือระยะห่างระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการมาก ความเชื่อในเรื่องบทบาทและสถานภาพของหมอดูที่มีมากกว่าผู้เข้ารับบริการก็จะมีมากเช่นกัน ความเชื่อในเรื่องบทบาทและสถานภาพของหมอดูจึงสามารถที่จะวัดได้จากการแสดงออกถึงความแตกต่างหรือระยะห่างระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ และความเชื่อดังกล่าวก็จะสะท้อนออกมาจากพฤติกรรมการสื่อสารของหมอดูแต่ละท่านเช่นกัน ซึ่งในที่นี้ ความเชื่อในเรื่องบทบาทและสถานภาพของหมอดูจะมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับการสนใจ และเอาใจใส่ในผู้เข้ารับบริการ หมายถึงหากหมอดูมีความเชื่อถึงความแตกต่างระหว่างตัวหมอดูกับผู้เข้ารับบริการที่มีมาก การการสนใจ และเอาใจใส่ในผู้เข้ารับบริการก็จะมีน้อยเนื่องจากมีความคิดว่าการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นตัวเองอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่า ไม่จำเป็นต้องสนใจ แต่หากหมอดูมีความเชื่อถึงความแตกต่างระหว่างตัวหมอดูกับผู้เข้ารับบริการที่มีอยู่น้อย การการสนใจ และเอาใจใส่ในผู้เข้ารับบริการก็จะมีเพิ่มขึ้น เนื่องจากรับรู้ถึงความเท่าเทียมกันนั่นเอง

การสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนดังที่ปรากฏนั้นนั้นเป็นรูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับแนวคิดทางการสื่อสารในเรื่องของการสื่อสารระหว่างบุคคล แปลกหน้า การสื่อสารเพื่อลดความไม่แน่ใจระหว่างกัน การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งแนวคิดของการสื่อสารในเรื่องดังกล่าวล้วนเป็นการอธิบายถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 คนที่เพิ่งพบกันเป็นครั้งแรก ซึ่งการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปแบบดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นวิธีการสื่อสารที่เกิดในบริบทดังกล่าวจึงเป็นไปตามแนวคิดเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นในช่วงเริ่มต้นที่ต่างฝ่ายต่างต้องมีการหาข้อมูลระหว่างกันเพื่อลดความไม่แน่ใจในตัวของอีกฝ่ายลง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับทั้ง 2 ฝ่าย โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเบื้องต้นรวมถึงการสื่อสารที่ยังคงมี ความเป็นทางการอยู่ แต่ในการหาข้อมูลหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันนั้น การสื่อสารในบริบทของหมอดูกับผู้เข้ารับบริการมีความแตกต่างบางอย่างเกิดขึ้นเมื่อเทียบกับการสื่อสารในลักษณะนี้ทั่วไป นั่นคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อลดความไม่แน่ใจระหว่างกันนั้น ข้อมูลทางตรงจะเป็นข้อมูลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว ในที่นี้คือข้อมูลของผู้เข้ารับบริการ ส่วนข้อมูลของหมอดูนั้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกิดขึ้นจะเป็นการรับรู้ในข้อมูลดังกล่าวจากพฤติกรรม การแสดงออก ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทางตรงเหมือนทั่วไป การสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดเป็นความประทับใจ ซึ่งในที่นี้หมอดูจะเป็นฝ่ายที่มีบทบาทในการกระทำดังกล่าวมากกว่า และในบางกรณีจะพบว่าการสื่อสารบริบท

เช่นนี้อาจจะมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่เป็นฝ่ายไม่คิดที่จะมีการสร้างสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น แต่การกระทำดังกล่าวกลับไม่ทำให้ความสัมพันธ์ยุติลง เช่นในกรณีของหมอดูบางคนที่มีความสามารถจริงและในขณะเดียวกันก็ไม่สนใจผู้เข้ารับบริการเท่าที่ควร แต่ผู้เข้ารับบริการบางคนก็ยังคงเชื่อถือและยังกลับเข้าไปรับบริการอีก จึงกล่าวได้ว่าในการสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนแปลกหน้าที่พบกัน ในครั้งแรกนั้น เราอาจจะยังไม่สามารถสรุปผลของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในครั้งแรกได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความคิดและพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์นั่นเอง เช่นการคิดทบทวน การตระหนักถึงบางสิ่ง หรือความพยายามในการสานสัมพันธ์ จนเกิดเป็นการพัฒนาต่อบจากอีกฝ่าย หรืออาจกลายเป็นความเคยชินของตัวเอง ซึ่งหมายถึงการที่ยังคงมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอยู่ ยังคงมีการยอมรับ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญในความรู้สึกสานต่อของอีกฝ่ายแล้ว

โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า วิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดูแต่ละประเภทนั้น ความเชื่อทั้งในเรื่องของศาสตร์รวมถึงในเรื่องบทบาทของหมอดูที่มี บุคลิกลักษณะ เป้าหมายหรือจุดประสงค์ ในการสื่อสาร ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล จึงกล่าวได้ว่า ความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมจะมีความสอดคล้องกัน และจะส่งผลซึ่งกันและกันได้ การจะสังเกตถึงพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเราอาจที่จะสังเกตหรือพิจารณาได้จาก ความเชื่อ ความคิด การให้เหตุผลของบุคคลนั้น หรือถ้าหากเราอยากจะคาดเดาถึงความคิดที่มีอยู่ของบุคคลคนนั้น เราก็อาจสังเกตจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลนั้น ก็จะ สามารถพอที่จะอธิบายความเป็นไปของพฤติกรรมบางอย่างได้

จากปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 คือ ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับจากหมอดู

2.1 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับบริการจากหมอดู ในส่วนของตัวผู้เข้ารับบริการ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ

◆ เหตุผลในการเลือกเข้ารับบริการ

พบว่า สาเหตุที่ผู้เข้ารับบริการใช้ตัดสินใจที่จะเลือกเข้ารับบริการจากหมอดูท่านใดท่านหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่มาจากการที่คนรู้จัก-เพื่อนบอกมาว่าดี แม่น รongลงมา คือ รู้สึกว่าแม่น จึงกล่าว

ได้ว่า ปัจจัยในเรื่องของสื่อบุคคล เป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดเป็นความสนใจในเบื้องต้นได้ แต่การรับรู้จากการประเมินของตนเองจะเป็นตัวตัดสินใจให้เกิดเป็นความพึงพอใจ

ข้อสังเกตที่พบ ในเรื่องของการที่ เพื่อน, บุคคลใกล้ชิด, หรือคนรู้จักจะมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเลือกและตัดสินใจเข้ารับบริการจากหมอดูท่านนั้นๆ โดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่ได้รับก็คือการกล่าวถึงความสามารถที่มีอยู่ของหมอดู แต่เมื่อพิจารณาถึงผลที่ได้รับหลังจากที่ผู้เข้ารับบริการคนดังกล่าวได้เข้ารับบริการจากหมอดูท่านที่ได้รับการแนะนำ หรือบอกต่อมานั้นกลับพบว่า มีจำนวนผู้เข้ารับบริการจำนวนหนึ่งที่ทำให้ความเห็นว่าไม่ได้รับความพึงพอใจจากหมอดูคนดังกล่าว

เหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ความสามารถที่มีของหมอดูแต่ละท่านนั้นจะไม่มี ความแน่นอนตายตัว บทบาทในหมอดูคนดังกล่าวจะไม่คงที่ แต่ความสามารถหรือบทบาทที่เกิดขึ้นของหมอดูแต่ละท่านนั้นจะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของผู้เข้ารับบริการแต่ละคนว่าจะพิจารณาว่าหมอดูคนดังกล่าวมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ผู้เข้ารับบริการคนหนึ่งอาจจะพิจารณาว่าหมอดูท่านนี้มีความสามารถ ในขณะที่ผู้เข้ารับบริการอีกคนหนึ่งอาจจะมองว่าหมอดูท่านนี้ไม่มี ความสามารถเท่าที่ควร ไม่ได้รับการยอมรับจากตนก็เป็นได้

จึงกล่าวได้ว่าในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้น สื่อบุคคล ยังคงมีหน้าที่หลัก และมีความสำคัญในการสื่อสารรูปแบบดังกล่าว ตามแนวคิดในเรื่องของ ความสำคัญของสื่อบุคคลที่มีในการสื่อสาร ที่กล่าวว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ และความสำคัญ โดยเฉพาะในชั้นการ จูงใจ และการตัดสินใจของผู้รับสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2528)

◆ ความคาดหวังที่จะได้รับการเข้ารับบริการ

จากข้อสังเกตที่พบ ที่ว่าผู้ที่เลือกเข้ารับบริการจากหมอดูประเภทคนทรงเจ้าหรือนั่งทางใน จะเลือกเพราะมีความต้องการคำตอบที่แน่ชัด เพื่อตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย/อยากรู้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับหมอดู 2 ประเภทที่เหลือ คือหมอดูประเภท 12 ราศี และไพยิปซี ที่ผู้เข้ารับบริการเลือกเนื่องจากมีความต้องการคำตอบ เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ ทำให้พบว่า ความคาดหวังที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ สามารถสะท้อนได้ถึงความสามารถของหมอดูแต่ละประเภทที่ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่เชื่อถือได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

จึงกล่าวได้ว่าความคาดหวังจากการเลือกประเภทของหมอดู เพื่อตอบสนองความต้องการ ในแต่ละส่วนของผู้เข้ารับบริการ ที่แตกต่างกันไปนั้น ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด

เรื่องการเลือกใช้สื่อเพื่อประโยชน์และการสนองตอบความพึงพอใจ ในเรื่องของความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการ ที่พบว่าความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

1. ความคาดหวังที่จะได้คำตอบที่แน่ชัด เพื่อตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย/อยากรู้
2. ความคาดหวังที่จะได้คำตอบที่แน่ชัด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
3. ความคาดหวังที่จะได้ฟังสิ่งที่ดีๆ เพื่อมีกำลังใจ มีความหวังที่จะต่อสู้/แก้ไขปัญหา
4. ความคาดหวังที่จะได้ฟังสิ่งที่ดีๆ/มีคนสนับสนุนความคิด ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น
5. ไม่ได้คาดหวังอะไร

ซึ่งความคาดหวังต่างๆที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเลือกใช้สื่อเพื่อประโยชน์และการสนองตอบความพึงพอใจ ตามที่ (McQuail, Blumler, และ Brown, 1972) ซึ่งแบ่งลักษณะของความต้องการความพึงพอใจที่จะได้รับจากสื่อ ในการเลือกใช้ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

- เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อความผ่อนคลายทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังหลักของผู้เข้ารับบริการในการเลือกเข้ามาใช้บริการจากหมอดูด้วยการรับรู้ถึงบทบาทในด้านของการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นของหมอดูที่จะมีให้กับตนได้ รวมถึงการไม่คาดหวังอะไรจากการเข้ารับบริการด้วยเช่นกัน ถึงแม้จะกล่าวได้ว่าไม่ได้มีความคาดหวังสิ่งใดจากการเข้ารับบริการแต่พฤติกรรมในการเข้ารับบริการที่เกิดขึ้นนั้นก็แสดงได้ถึงการแสวงหากิจกรรมอย่างอื่นเพื่อผลบางประการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นก็ย่อมต้องมาจากความอยากรู้ อยากรองเป็นพื้นฐานซึ่งความรู้สึกดังกล่าวก็สามารถเทียบได้กับการแสวงหาสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจหรือเป็นการตอบสนองความอยากรู้ที่เป็นความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์นั่นเอง

- เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สร้างมิตรภาพ และความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคาดหวังที่จะได้ฟังสิ่งที่ดีๆ/มีคนสนับสนุนความคิด ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น

- เพื่อสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคล อ้างอิง หรือระบุถึงความเป็นตัวตนได้ สืบค้นความเป็นจริงให้ปรากฏ ช่วยเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนซึ่งสอดคล้องกับคาดหวังที่จะได้ฟังสิ่งที่ดีๆ เพื่อมีกำลังใจ มีความหวังที่จะต่อสู้/แก้ไขปัญหา, ความคาดหวังที่จะได้คำตอบที่แน่ชัด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ, และความคาดหวังที่จะได้คำตอบที่แน่ชัด เพื่อตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย

- เพื่อใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นในการควบคุม ตรวจสอบ ดูแล รับผิดชอบต่อความเป็นไปในสังคมซึ่งสอดคล้องกับคาดหวังที่จะได้คำตอบที่แน่ชัด เพื่อตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย / อยากรู้

นอกจากนั้นยังพบว่าความคาดหวังของผู้ใช้บริการในแต่ละประเภทจะมีความสอดคล้องกับลักษณะเด่นของแต่ละประเภทหมอดู จึงกล่าวได้ว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ได้มีการพิจารณาเพื่อแสวงหาสื่อที่จะสามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของตนเอง แต่ในบางครั้งที่ไม่มีเกิดเป็นความพึงพอใจนั้น อาจเป็นไปได้ว่า นอกจากลักษณะเฉพาะของแต่ละศาสตร์ที่จะมีผลต่อคำทำนายแล้ว ตัวของหมอดูก็จะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดเป็นการดำรงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงในจุดเด่นของแต่ละศาสตร์ได้

◆ จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับบริการเคยได้เข้ารับบริการ

จากข้อสรุปที่ว่า จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับบริการเข้ามาจะสามารถส่งผลกระทบต่อระดับความคาดหวังในเรื่องของความสามารถของหมอดูในเบื้องต้นได้ โดยหากจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับบริการมีน้อยหรือไม่มีเลยความคาดหวังเบื้องต้นเกี่ยวกับความสามารถของหมอดูก็จะมีสูง แต่หากจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับบริการมีสูง ความคาดหวังเบื้องต้นในเรื่องของความสามารถก็จะไม่ไต่ประเด็นหลักในการพิจารณา หรือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจ

ซึ่งการที่จำนวนครั้งในการเข้ารับบริการมีผลต่อความพึงพอใจได้นั้น ผลดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดในเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดเป็นความดึงดูดใจระหว่างกัน ในเรื่องของความใกล้ชิดของคู่สื่อสาร (Proximity) โดยกล่าวว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่จะสื่อสารกับคนใกล้ชิด เพราะเมื่อใกล้ชิดสิ่งใดแล้วก็มีโอกาสที่ความรู้สึกของตนเข้าไปผูกพันและมักมีทัศนคติที่ดีกับคนที่ตนได้ใกล้ชิดด้วย (บุษบา สุธีธร, 2531 ; อ้างถึงใน วารุณี สุวรรณพิสิทธิ์, 2543) รวมการสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคมของ (Pearce, 1994 : อ้างถึงใน จิตตภรณ์ กล่อมแดง, 2546) ที่ได้กล่าวถึงสถานการณ์ในการสื่อสาร (communication situation) ไว้ว่า สถานการณ์ในการสื่อสารเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้วิธีการสื่อสารแตกต่างกันออกไป โดยในสถานการณ์ที่คู่สื่อสารเพิ่งพบกันครั้งแรกนั้นย่อมมีความแตกต่างจากสถานการณ์การสื่อสารในครั้งถัดมา

◆ ลักษณะของความเชื่อและวิธีการคิดของผู้เข้ารับบริการ

การเกิดเป็นความแตกต่างทางการตีความของผู้รับสารที่เกิดขึ้นนั้นที่เกิขึ้นนั้น สอดคล้องกับ สุวิชา ทองสิมา (2539) ที่กล่าวว่า เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีภูมิหลังส่วนตัวที่ต่างกัน มีความคาดหวังส่วนตัวที่ต่างกัน ดังนั้นจุดที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาและตีความสารที่ได้ออกมาอาจจะทำให้เกิดเป็นความแตกต่างกันออกไปทั้งขณะทำการรับสารหรือการส่งสารออกหรือการส่งสารตอบ

นอกจากนั้นลักษณะของวิธีการคิดที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง การคิดขยายรายละเอียด Elaboration likelihood model (ELM) ที่กล่าวถึงวิธีการคิดการพิจารณาเนื้อหาสารของแต่ละบุคคล โดยที่หากบุคคลใดที่มีลักษณะเป็นผู้ที่มีแนวโน้มในการใช้เหตุผลประกอบในการคิด การเลือก ก่อนที่จะมีการตัดสินใจเชื่อหรือทำการสรุป บุคคลดังกล่าวก็มักที่จะมีการพิจารณาถึงเนื้อหาในส่วนของความเป็นไปได้ ความสอดคล้องที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นในเรื่องของวิธีการหาสาเหตุเพื่อนำมาประกอบในการตัดสินใจ และให้ความรู้สึกรับและเชื่อถือในสารนั้นที่ได้รับฟัง ซึ่งเปรียบได้กับผู้เข้ารับบริการที่มีการเลือกใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่าใช้อารมณ์ แต่หากบุคคลใดที่มีลักษณะเป็นผู้ที่มีแนวโน้มในการคิดขยายรายละเอียดที่น้อยเพียงแค่มูลลักษณะของผู้พูดหรือองค์ประกอบย่อยๆ ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ในบางครั้งก็สามารถสร้างให้เกิดเป็นการเชื่อถือหรือเกิดเป็นการยอมรับได้แล้ว บุคคลดังกล่าวก็มีลักษณะที่เปรียบได้กับผู้เข้ารับบริการที่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจดังเช่นผลที่พบได้จากงานวิจัยนี้

โดยในการพิจารณาพบว่า จะมีตัวแปรต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องในการเลือกวิธีที่จะใช้พิจารณาและนำไปสู่การยอมรับและความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ คือ

- ความแตกต่างทางด้านความสามารถระหว่างหมอดูและผู้เข้ารับบริการ (การล่วงรู้อนาคต การรู้วิธีแก้ไขปัญหา)
- การให้เหตุผลในการโต้แย้ง อธิบายเพื่อทำความเข้าใจของหมอดูที่มีให้กับผู้เข้ารับบริการ
- เหตุผลความน่าเชื่อถือที่เกิดจากเนื้อหาของสาร ความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือในการให้เหตุผล การให้คำแนะนำ
- องค์ประกอบอื่นๆภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลิกลักษณะของผู้พูด, สถานที่, ความมีชื่อเสียงของผู้พูดที่ได้รับรู้มาจากบุคคลใกล้ชิด

2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งในการส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับบริการจากหมอ ในส่วนที่เกิดจากตัวหมอ ปัจจัยที่สำคัญในส่วนนี้ประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่บุคลิกลักษณะส่วนตัวของหมอ, ความสามารถของหมอ, วิธีการพูดคุยของหมอ, คำทำนายที่หมอมือให้,และคำแนะนำรวมถึงวิธีแก้ไขที่หมอมือให้ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการ

ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้พบว่า ในบางครั้งสิ่งที่ดีที่สุดใน สมบูรณ์ที่สุด สำหรับคนหนึ่ง อาจจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่ดีของคนต้องการ คนบางคนอาจต้องการเพียงแค่ว่า คำตอบที่ชัดเจน คนบางคนต้องการคำแนะนำที่ดี มีเหตุผล และมีประโยชน์ ในขณะที่บางคนอาจต้องการเพียงแค่ว่า คำพูดที่ดีๆ เพื่อให้มีความหวัง มีกำลังใจสู้ชีวิตต่อไปเพียงเท่านั้น ความเป็นจริงในเรื่องดังกล่าวนี้ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคน และประเด็นที่น่าสนใจที่พบว่าในปัจจัยทั้งหมดที่ก่อให้เกิดเป็นความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการนั้น “คำทำนายที่ดีของตัวเอง “ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดเป็นความพึงพอใจ โดยหลักในการพิจารณาดังกล่าวสามารถอธิบายโดยใช้ ทฤษฎีการตัดสินใจจากสังคมและพันธะผูกพัน (อรวรรณ ปิลาธน์โอวาท, 2542) ได้ว่า คนเรานั้นมักจะมีจุดอ้างอิงภายในตัวเอง และเราใช้จุดนี้เมื่อเราต้องมีการประเมินเกี่ยวกับบุคคล ประเด็น เหตุการณ์ โดยผู้รับสารจะถูกโน้มน้าวใจได้ง่ายที่สุดเมื่ออยู่ในเขตของการยอมรับ (Latitude of Acceptance) จะถูกโน้มน้าวใจได้ยากที่สุดเมื่ออยู่ในเขตของการไม่ยอมรับ (Latitude of Rejection) และจะเปิดกว้างต่อการถูกโน้มน้าวใจถ้าผู้รับสารอยู่ในเขตของการพิจารณา ซึ่งถือเป็นเขตที่ไม่ยินดียินร้ายยังไม่มีการผูกพันตนเองกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเขตในการยอมรับดังกล่าวก็คือ คำทำนายที่ดีของตัวเองนั่นเอง ที่ถือเป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน และตัดสินใจ ซึ่งความพึงพอใจดังกล่าวสอดคล้องตามแนวคิดในเรื่องของปัจจัยในการเกิดเป็นความดึงดูดใจระหว่างผู้ส่งสารในข้อที่กล่าวถึง การให้แรงเสริมแก่ผู้สื่อสาร (Reinforcement) ที่ว่า คนเรานั้นมีแนวโน้มที่จะสื่อสารกับคนที่ให้สิ่งที่ทำให้เราพอใจ นั่นคือ คนที่สามารถให้แรงเสริมกับตนเอง จึงพบได้ว่า หากคำทำนายที่ผู้เข้ารับบริการได้รับนั้นเป็นคำทำนายที่ดี แนวโน้มในการเกิดเป็นความพอใจก็จะมีเพิ่มมากขึ้น และในบางครั้งการคิดขยายเหตุผลตามแนวคิด ELM ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงตัวแปรที่ใช้ในการพิจารณาเนื่องจากอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการได้รับคำทำนายอาจทำให้เกิดเป็นอคติทั้งทางบวกและลบให้กับการพิจารณา

สรุปในส่วนของปัจจัยที่ทำให้ผู้เข้ารับบริการรู้สึกพึงพอใจ

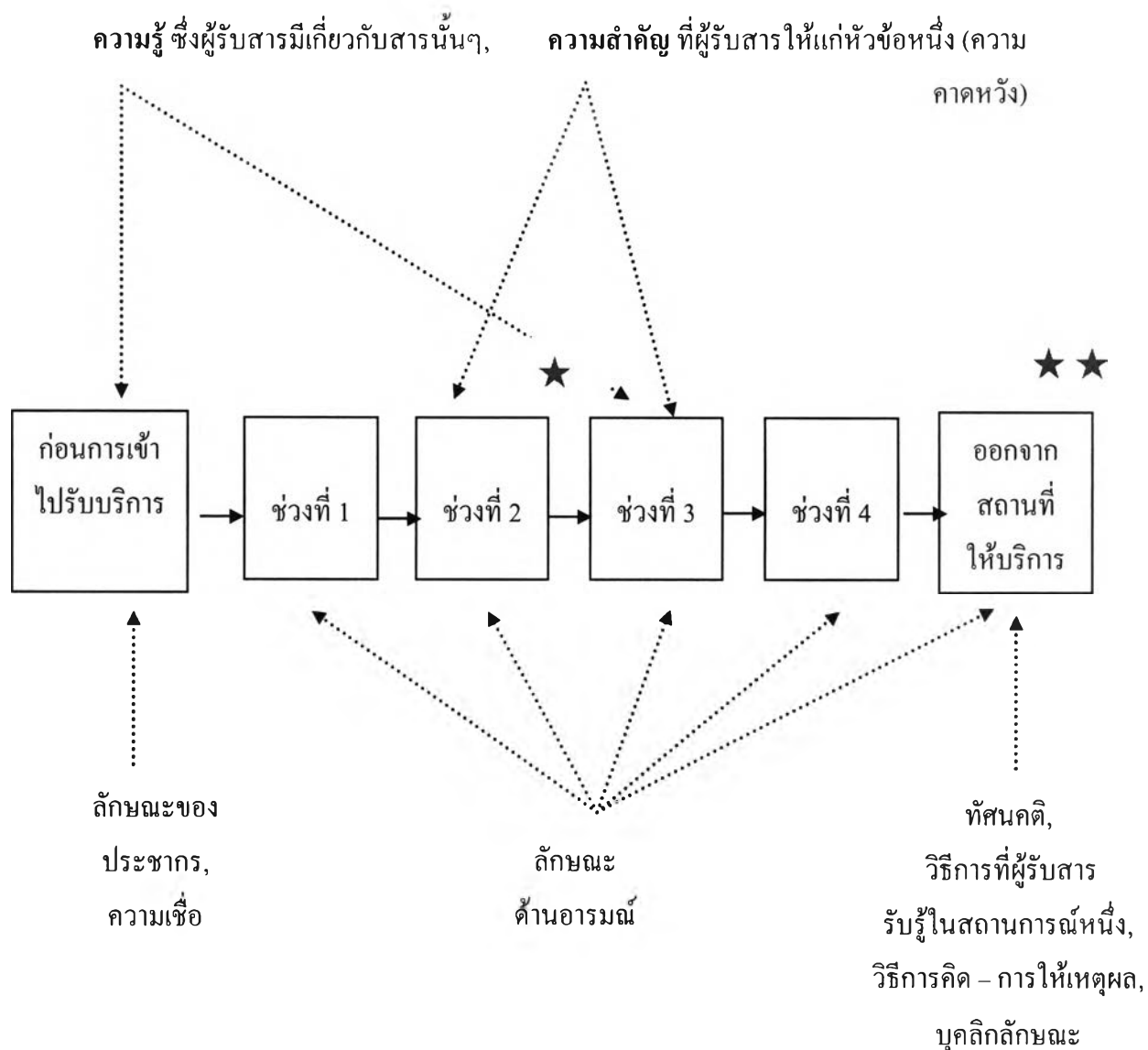
จากการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ 2 ช่วง คือ

ช่วงแรก เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการประเมินถึงความสัมพันธ์และสอดคล้องระหว่างความต้องการ ความคาดหวัง กับ สิ่งที่ได้รับ (เป็นการประเมินเบื้องต้น) ซึ่งความพึงพอใจในส่วนนี้เกิดจากการประเมินถึงตัวของผู้ให้บริการเป็นหลัก ดังเช่นการให้ความสำคัญในคำทำนายของตนเองก่อน

ช่วงที่ 2 เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการประเมินการสื่อสารที่ได้เกิดขึ้น (เป็นการประเมินในลำดับถัดมา หรือเป็นการประเมินหลังจากการสื่อสารได้สิ้นสุดลง) ซึ่งความพึงพอใจในส่วนนี้เกิดจากการประเมินถึงคู่สื่อสารที่เกิดขึ้น (อีกฝ่าย) เป็นหลัก ดังเช่นการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในตัว หมอคือ เป็นลำดับถัดมา

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจแก่ผู้เข้ารับบริการ สามารถสรุปเป็นแบบจำลองได้ ดังนี้

แบบจำลองนี้สร้างจากการประยุกต์แนวคิดในเรื่องการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ (สมควร กวียะ,2532) ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับ ผู้รับสาร (อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท,2542)

- ★ หมายถึง จุดที่มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นความรู้สึกพึงพอใจอันดับแรก
(จะเกิดขึ้นในช่วงที่ 2-3 ของการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ)
- ★★ หมายถึง จุดที่มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นความรู้สึกพึงพอใจในอันดับถัดมา (จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ ออกจากสถานที่ให้บริการแล้ว)
- หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อ

แบบจำลองข้างต้นเป็นการจำลองถึงการรับรู้และการประเมินของผู้เข้ารับบริการตามกระบวนการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มจนจบ โดยใช้การแบ่งเป็นช่วงต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งจะพบว่าในช่วงก่อนการเข้าไปรับบริการนั้น จะพบว่ามี 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการชั่งนี้ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะเข้ารับบริการจากหมอดู ได้แก่ ความรู้ ซึ่งผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้นๆ ซึ่งในที่นี้ก็คือการที่ผู้เข้ารับบริการมองว่าหมอดูจะมีความรู้

ความสามารถในการทำนาย คาดเดาอนาคตได้มากกว่าตน ลักษณะของประชากรและความเชื่อ ก็จะนำไปสู่การเลือกในประเภทที่ตนคิดว่าน่าที่จะสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการ แต่ความเชื่อในที่นี้นั้นจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความเชื่อที่มีต่อศาสตร์ซึ่งความเชื่อในลักษณะเช่นนี้จะนำไปสู่การพิจารณาถึงประเภทของหมวดหมู่ที่ตนพึงพอใจดังที่กล่าวแล้ว แต่ความเชื่ออีกลักษณะหนึ่งนั้นจะมีความแตกต่างออกไป ความเชื่อดังกล่าวหมายถึง ความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิด ความเชื่อดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายถึงความเชื่อที่มีต่อศาสตร์แต่เป็นความเชื่อต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อเช่นนี้จะมีผลต่อการเลือกเข้ารับบริการในลักษณะที่ต้องการหาสิ่งมาสนับสนุนความเชื่อในเรื่องดังกล่าวของตน ความเชื่อเช่นนี้สามารถนำไปสู่ความคิดที่มีลักษณะการเชื่อมโยงได้ง่ายเนื่องจากผู้รับสารมีความเชื่อบางอย่างเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เช่นเชื่อว่าหมวดหมู่นี้แม่น ไม่ว่าจะหมวดหมู่จะพูดอย่างไร ตนเองก็คิดว่าแม่นยำสามารถเชื่อมโยงให้เกิดเป็นความแม่นยำได้ หรือเชื่อว่าเรื่องราวของตนเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่หากหมวดหมู่บอกเป็นอย่างอื่นก็จะพยายามเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความเชื่อในเรื่องดังกล่าวให้ได้ หากไม่สอดคล้องก็อาจจะคิดว่าหมวดหมู่นี้ไม่แม่นยำ ซึ่งแม่นยำในที่นี้ก็คือ ไม่ตรงกับสิ่งที่ตนคิดแต่ในความเป็นจริงแล้วสิ่งที่หมวดหมู่พูดคือสิ่งที่ถูก เพียงแต่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อของตนนั่นเอง และนี่คืออิทธิพลของความเชื่อดังกล่าวที่จะมีผลต่อความคิดและต่อการเกิดเป็นความพึงพอใจ

เมื่อตัดสินใจเข้ารับบริการและเริ่มเข้าสู่การสื่อสารในช่วงที่ 1 คือ ช่วงของการทำความรู้จักในเบื้องต้น จะมีเพียงลักษณะทางด้านอารมณ์เท่านั้นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในการรับรู้ เนื่องจากในช่วงดังกล่าวจะยังไม่มีการสื่อสารต่อกันเท่าใดนัก ผู้เข้ารับบริการเพียงได้รับรู้ถึงความน่าเชื่อถือจากการประกอบพิธีกรรมของแต่ละศาสตร์ที่หมวดหมู่ได้มีการสร้างขึ้นเท่านั้น แต่การรับรู้ในช่วงนี้สามารถเกิดเป็นความรู้สึกได้เนื่องจากในช่วงดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะของการที่มีบุคคลฝ่ายหนึ่งกระทำกิจกรรมบางอย่างโดยมีอีกฝ่ายหนึ่งมองดูอยู่ การสื่อสารที่มีเพียง 2 คน หรือไม่ได้มีองค์ประกอบ(บุคคลอื่น)เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น ฝ่ายที่เป็นผู้มองจึงเล็งไม่ได้ที่จะต้องนั่งดู ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีในการตรึงอารมณ์ของผู้ที่ดูให้เกิดขึ้นได้ในชั่วระยะหนึ่ง ซึ่งการตรึงอารมณ์ในลักษณะเช่นนี้สามารถที่จะจงใจให้เกิดเป็นความรู้สึกได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

ในอันดับต่อมาการสื่อสารในช่วงที่ 2 คือ ช่วงของการเข้าสู่การให้คำทำนายก็จะเกิดขึ้น คำทำนาย จะมีความสำคัญต่อการสื่อสารในช่วงนี้ เนื่องจากการให้คำทำนายของหมวดหมู่ในช่วงนี้จะเป็นการแสดงถึงความสามารถที่หมวดหมู่ต้องการจะให้ผู้เข้ารับบริการได้รับรู้เพื่อสร้างศรัทธาความน่าเชื่อถือให้กับตน รวมถึงผู้เข้ารับบริการก็มีความต้องการที่จะได้รู้ถึงความสามารถที่มีอยู่ของหมวดหมู่เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในความสามารถที่จะมาช่วยเหลือตนเองได้เช่น จึงกล่าวได้ว่า

ในช่วงนี้นั้นประเด็นในเรื่องของคำทำนาย จึงเป็นสิ่งที่มีความหมายกับทั้ง 2 ฝ่ายซึ่งเป็นไปการเกิดเป็นความเชื่อถือ ดังนั้นในเรื่องความสำคัญที่ผู้เข้ารับบริการมีให้กับสารหนึ่งหรือที่กล่าวได้ว่าเป็นความคาดหวังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จะเข้ามามีส่วนในการเกิดเป็นความรู้สึก โดยมีปัจจัยในเรื่องอารมณ์เป็นตัวสนับสนุนกระตุ้นให้เกิดการรับรู้มากยิ่งขึ้น

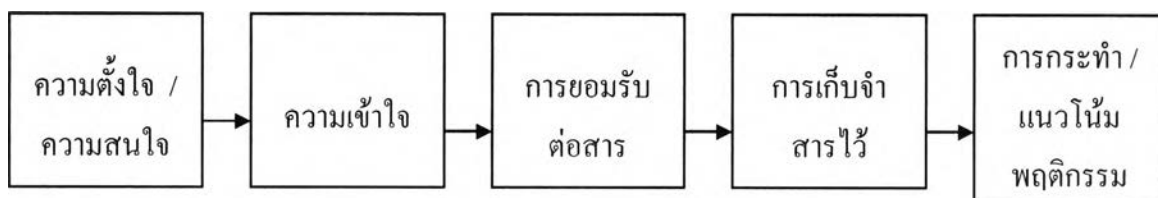
ช่วงถัดมาในช่วงที่ 3 คือ ช่วงของการสนทนาโต้ตอบระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ ความสำคัญที่ผู้เข้ารับบริการมีให้กับสารหนึ่งหรือที่กล่าวได้ว่าเป็นความคาดหวังนั้น ในบางครั้งจะยังคงมีอยู่ เนื่องจากการแสดงถึงความช่วยเหลือเรื่องของการให้คำแนะนำหรือวิธีแก้ไขจะปรากฏอยู่ในช่วงนี้ ดังนั้นผู้เข้ารับบริการที่มีความคาดหวังในการได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวจึงยังคงที่จะต้องติดตามประเมินผลที่จะมาสนองความต้องการของตัวเองในช่วงดังกล่าวนี้ ซึ่งหากคำแนะนำหรือวิธีแก้ไขที่หมอดูมีให้สามารถทำให้ผู้เข้ารับบริการรู้สึกได้ว่าเป็นการชี้ทางออก การบอกได้ถึงการแก้ปัญหาความรู้สึกพึงพอใจที่ได้จากการประเมินค่าในความสะดวกคล่องกับความต้องการ ซึ่งลักษณะทางอารมณ์ก็จะยังคงเป็นตัวที่จะสนับสนุนกระตุ้นให้เกิดการรับรู้เช่นเดิม แต่ในบางกรณีในผู้เข้ารับบริการบางคนปัจจัยในเรื่องของอารมณ์นั้นอาจแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะที่จะมีการนำความรู้ที่ตัวผู้เข้ารับบริการมีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการประเมินอีกทางหนึ่ง ซึ่งในที่นี้การจะเรียกส่วนที่เป็นความรู้ดังกล่าวว่าเป็นวิธีการคิดการให้เหตุผลตามความเป็นจริง ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้เองที่จะทำให้การรับรู้ของผู้เข้ารับบริการที่มีต่อคำทำนายของหมอดูมีความแตกต่างกันไป ความพึงพอใจที่นำมาใช้ในการประเมินในช่วงนี้จึงกล่าวได้ว่าจะได้มาได้จากการใช้อารมณ์เป็นตัวตัดสินใจ, หรืออาจจะมาจากการใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้

และเมื่อการสื่อสารดำเนินมาได้ถึงช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งถือเป็นช่วงสุดท้ายของการสนทนา คือ ช่วงที่ 4 ในช่วงนี้จะมีลักษณะด้านอารมณ์เพียงอย่างเดียวที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากจะเป็นการรับรู้ได้ถึงความใส่ใจหรือความสนใจที่อีกฝ่ายจะมีการแสดงออก ซึ่งจะสามารถรับรู้ได้จากการยุติบทสนทนา หากการยุติบทสนทนาที่เกิดขึ้นมีการแสดงถึงความสนใจในอีกฝ่าย เช่น ใช้การจบบทสนทนาแบบให้เกิดการประทับใจด้วยคำพูดที่ดี ให้ความหวัง ให้กำลังใจ แสดงความห่วงใย หรือหากหมอดูท่านนั้นมีการกำหนดเวลาแต่ก็ทำการสรุปบทสนทนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการรักษาน้ำใจไม่ใช่ว่าจบการสนทนาทั้งที่ยังมีการพูดจาค้างไว้อยู่ การแสดงออกดังกล่าวก็จะสามารถนำมาซึ่งความรู้สึกที่ดีได้

ถึงแม้ว่าการสนทนาดังกล่าวได้สิ้นสุดลง แต่กระบวนการในการเกิดเป็นความพึงพอใจจะยังคงดำเนินอยู่ ซึ่ง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในช่วงนี้นั้นเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการประเมินการ

สื่อสารที่ได้เกิดขึ้น (เป็นการประเมินในลำดับถัดมา หรือเป็นการประเมินหลังจากการสื่อสารได้สิ้นสุดลง) ความพึงพอใจในส่วนนี้เกิดจากการประเมินถึงคู่สื่อสารที่เกิดขึ้น (อีกฝ่าย) เป็นหลัก ดังเช่นการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในตัวหมดคู่ เป็นลำดับถัดมา การกลับไปพิจารณาถึงคำทำนาย การรับรู้ถึงผลที่ได้จากคำทำนายในระยะเวลา ซึ่งจะเกิดในลักษณะที่เมื่อเวลาผ่านไปแล้วคำทำนายที่เคยได้รับนั้นเกิดตรงกับเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ ทำให้การกลับมานึกถึงและเกิดเป็นความพึงพอใจ ซึ่งความพึงพอใจเช่นนี้ในบางครั้งอาจต้องอาศัยระยะเวลา ซึ่งการพิจารณาที่เกิดขึ้นในช่วงนี้นั้นหลายปัจจัยจะเข้ามามีส่วนไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ, วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้ในสถานการณ์หนึ่ง, วิธีการคิด - การให้เหตุผล, บุคลิกลักษณะ รวมถึงลักษณะด้านอารมณ์ที่ยังคงมีผลอยู่ทุกช่วงของการสื่อสาร เนื่องจากคนเราส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้สิ่งนี้ในการพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นอันดับแรก และลักษณะเช่นนี้เองจึงเป็นที่มาของความเชื่อ การคล้อยตาม การโน้มน้าวใจที่จะต้องเกิดขึ้นแทบทุกการสื่อสาร

วิเคราะห์ถึงการรับรู้และเกิดเป็นความพึงพอใจต่อสารหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้หรือเกิดเป็นการโน้มน้าวใจได้นั้น ตามลำดับขั้นของการสื่อสารที่ McGuire 1969 (อ้างถึงใน อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท, 2546) ดังนี้

ความสนใจ จะเกิดได้จากมีทัศนคติที่มีต่อการดูดวงมีต่อหมดคู่ หรือทัศนคติที่มีต่อแต่ละศาสตร์ เพราะสิ่งนี้จะทำให้เกิดเป็นการเลือกเข้ารับบริการ แต่ผู้วิจัยมองว่าในบางครั้งความตั้งใจกับความสนใจอาจจะไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ความสนใจจะทำให้เกิดเป็นการเลือกที่จะเข้ามาสื่อสาร

แต่ความตั้งใจ จะเกิดขึ้นตามมาเมื่อผู้รับสารหรือผู้เข้ารับบริการได้พิจารณาแล้วว่าสิ่งนั้นมีความน่าสนใจ ซึ่งอาจจะเกิดได้จากการได้ฟังคำทำนายที่ดีตรงกับความรู้สึก วิธีการพูดคุยของหมอดูสอดคล้องกับความต้องการ สามารถรับรู้ได้ว่าหมอดูท่านนั้นมีความสามารถจริง หรือเกิดเป็นความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการของหมอดูที่นำมาใช้พูดเพื่อให้เกิดเป็นความรู้สึกดังกล่าวก็ได้

และเมื่อเกิดเป็นความตั้งใจที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกที่ดี การแสดงออกถึงความเข้าใจก็จะตามมา ซึ่งการเข้าใจดังกล่าวนี้ก็จะเกิดได้จากการที่ผู้ฟังหรือผู้เข้ารับบริการเข้าใจในสาร

นั้นจริงๆ หรืออาจจะเกิดจากการพยายามทำความเข้าใจเนื่องจากความรู้สึกที่ดี ความเชื่อถือที่มีให้กับผู้พูดหรือตัวหมอ จึงมอบหมายหน้าที่ในการตัดสินใจ และพยายามทำความเข้าใจโดยเชื่อว่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้นคงจะไม่หลอก หรือคงจะรู้อะไรจริงมากกว่าตนเอง

ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าในบางครั้ง ลักษณะของการเกิดเป็นความเข้าใจหรือการยอมรับต่อสารอาจเกิดการสลับที่กันได้ ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เป็นเช่นนั้นจริง จำนวนครั้งสามารถทำให้เกิดเป็นการสลับขั้นตอนดังกล่าวได้ โดยหากเป็นผู้ที่เพิ่งเข้ามาใช้บริการเป็นครั้งแรก ความเข้าใจ จะเกิดขึ้นก่อนการยอมรับ แต่หากเป็นผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการแล้วมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป ในบางครั้งการยอมรับ จะเกิดขึ้นก่อนความเข้าใจ เช่นเดียวกับ การยอมรับอาจเกิดขึ้นก่อนความตั้งใจหรือสนใจก็ได้ หมายถึง หากผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการแล้ว มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป ในบางครั้งการยอมรับจะเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยที่ไม่ต้องมีความสนใจก็ได้ เนื่องจากความสนใจดังกล่าวได้เกิดขึ้นในครั้งแรกของการเข้ารับบริการไปแล้ว

แต่ที่มาของความเข้าใจนี้ออกเหนือจากการยอมรับนับถือในตัวผู้พูดแล้ว ก็อาจจะมาจากคำพูดที่ใช้พูดใช้อธิบายได้เช่นกัน ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะเป็นการแสดงเหตุผลหรือการแสดงความคิดเห็นเชื่อมโยงให้เห็นคล้อยตามก็ได้

อันดับต่อมาคือจากการยอมรับแล้วนั้นจะเกิดการเก็บจำสารไว้และการเกิดเป็นพฤติกรรม ซึ่งจากลำดับขั้นดังกล่าวนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความมีอิทธิพลในคำพูดของหมอได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหากผู้เข้ารับบริการเกิดเป็นการยอมรับขึ้นแล้วการเก็บจำสารไว้และกลายเป็นพฤติกรรมก็จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่อาจที่จะไม่ใช่สิ่งที่ดีหรือถูกต้องเสมอไป ซึ่งคล้ายกับแนวคิดในเรื่องของการรับรู้และเข้าถึงความจริงของโสภณ สุภาพงศ์ (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความจริง มันก็อยู่ของมันอยู่อย่างนั้น เพียงแต่อย่าใส่สิ่งที่มีมันไม่จริงเข้าไปให้มากก็พอ แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีสิ่งที่ชอบเข้ามาขวางไม่ให้เราสามารถเข้าถึงความจริงได้อีกอย่างหนึ่ง คือ อารมณ์ หรือ ภาวะทางจิต เช่น ความอยากได้ อยากใหญ่ ใจแคบ ฯลฯ ซึ่งอารมณ์ของคนนี่เอง จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเป็นการสร้างภาพของมายา ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เราไม่สามารถเข้าถึงซึ่งความจริงได้ การรับรู้ในลักษณะดังกล่าวแสดงได้ถึงารรับรู้ที่มาจากความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มากเกินไปได้เป็นอย่างดี และเป็นสิ่งที่ควรจะนำมาใช้ในการพิจารณาเมื่อมีการสื่อสารที่ต้องใช้ความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งการสื่อสารระหว่างหมอกับผู้เข้ารับบริการนี้ก็เป็นอย่างนี้ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่เราพึงได้รับการพิจารณา

สิ่งที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

1. พฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ที่มีความหลากหลายนั้น เกิดขึ้นมาได้จาก ความเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในตัวของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

แต่ในการมีอยู่ของความเชื่อมั่นในแต่ละสิ่งนั้นเราก็ต้องดูว่า ความเชื่อมั่นดังกล่าวเป็นความเชื่อมั่นที่เกิดมาจาก / เป็นการรับรู้ในสิ่งที่ - มีอยู่จริง, เป็นความจริง หรือ

- เป็นเพียงแค่สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการสร้าง หรือ
- การเชื่อมโยงของเราเพียงเท่านั้น

2. เราไม่สามารถกล่าวหรือพิสูจน์ได้ว่า สิ่งที่หมอดูทำนาย เหตุผลที่หมอดูมิให้เป็นเรื่องจริง มีความเป็นเหตุผลอยู่หรือไม่ แต่ผลที่เกิดจากการได้รับคำแนะนำหรือคำพูดจากหมอดู ที่ทำให้เราเชื่อกันว่าเป็นการเกิดเป็นดวง อาจจะมีลักษณะของการเกิดในสิ่งดังกล่าว ดังนี้

ความคิด มุ่งสู่ -> การกระทำ มุ่งสู่ -> ดวง

หรือ

ดวง กลายเป็น -> ความคิด เกิดเป็น -> การกระทำ

ความคิดมุ่งสู่ -> การกระทำมุ่งสู่ -> ดวงกลายเป็น -> ความคิดเกิดเป็น -> การกระทำมุ่งสู่ -> ดวง ...

กล่าวได้ว่ากระบวนการเกิดเป็นวงเวียนของดวงคนเรานั้น เกิดจากปัจจัย 3 อย่าง คือ คำทำนายที่ได้หรือคำทำนายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความคิดหรือความคิดในบางอย่างของคนที่เกิดขึ้น พอมีความคิดแล้วทำให้เราเชื่อมั่น และจากความเชื่อมั่น ก็จะเกิดเป็น การกระทำ เมื่อกระทำด้วยแรงศรัทธา กลายเป็น เราประสบความสำเร็จ ก็กลายเป็นว่า ดวงเราดี จริงๆแล้ว ก็กลายเป็นว่า เราดูดวงตัวเอง การดูดวง ก็คือ เราดูตัวเราเอง แต่บางครั้งก็กระทำแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความเชื่อมั่นในบางอย่างที่เกิดขึ้น จากขั้นตอนของการคิด การให้เหตุผลดังกล่าว อาจจะไม่ใช้ความเชื่อมั่นที่ถูกเสมอไป ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการรับรู้ในสิ่งที่นำมาทำให้เกิดเป็นความเชื่อมั่นนั้นว่ามีความผิดถูกมากน้อยเพียงใด วงเวียนการเกิดขึ้นของดวงนั้น คือวงเวียนของปัจจัยที่

เกี่ยวข้องของสิ่ง 3 สิ่ง อันได้แก่ “ความคิด - การกระทำ - ดวง” แต่สิ่งที่เกิดขึ้นที่แท้จริงคือ ความต่อเนื่องของปัจจัยดังกล่าว

การอภิปรายใน ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลร่วมกับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยในส่วนของหมอดูที่ผ่านมา พบว่า โคนส่วนใหญ่การศึกษาวิจัยในบริบทที่เกี่ยวข้องกับหมอดูจะเป็นการศึกษาที่เน้นในส่วนของตัวหมอดู บทบาทของหมอดูเป็นหลัก หรือไม่ก็อาจจะเป็นการเน้นในส่วนของผู้เข้ารับบริการแต่เพียงอย่างเดียว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ โดยที่เป็นการศึกษาร่วมกันทั้ง 2 ฝ่ายโดยให้นำหน้ากันอย่างเท่ากันนั้นยังไม่มีปรากฏเด่นชัด ดังนั้นในการอภิปรายผลเชิงเปรียบเทียบระหว่างการศึกษาในครั้งนี้กับการศึกษาของผู้อื่นที่ผ่านมา จึงสามารถที่จะทำการเปรียบเทียบได้เพียงบางส่วนที่มีจุดร่วมในการ พิจารณาเดียวกัน ซึ่งได้ผลดังนี้

❖ ผลที่เกิดขึ้นในส่วนของหมอดู

การศึกษารังนี้ยังไม่สามารถเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการศึกษาในส่วนของหมอดูที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาในส่วนของความเป็นมา บทบาทในการเป็นหมอดู หรือกล่าวได้ว่าเป็นการอธิบายถึงภาพรวมของความเป็นหมอดูเป็นส่วนใหญ่ แต่ความคล้ายคลึงที่จะพบได้นั้นก็คือ การยอมรับว่า หมอดูเป็นทางออกหนึ่งซึ่งผู้ที่กำลังท้อแท้ หมดหวัง ต้องการกำลังใจ มักที่จะเลือกเข้ามาเพื่อขอความช่วยเหลือ และหมอดูก็สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี บทบาทหน้าที่ที่มีของหมอดูในการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา โดยเฉพาะปัญหาทางด้านความจิตใจ คือสิ่งที่งานวิจัยโดยรวมได้มีความเห็นที่ตรงกัน แต่มีงานวิจัยหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้คือ งานวิจัยของ กัญชัช ศศิธร (2541) ที่พบว่า หมอดูส่วนใหญ่จะเชื่อในคำทำนายของตนเอง และมีความเชื่อในเรื่องครูบาอาจารย์ อีกทั้งเชื่อในเรื่องศาสนา ไสยศาสตร์ และวิญญาณ ผสมปนเปกันไป ซึ่งผลที่ได้ในส่วนนี้มีความสอดคล้องกัน ในเรื่องของความเชื่อของหมอดูที่มีต่อตัวเองและมีต่อคำทำนาย

❖ ผลที่เกิดขึ้นในส่วนของวิธีการสื่อสารของหมอดู

ในส่วนของวิธีการสื่อสารของหมอดู ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า หมอดูจะมีวิธีการสื่อสารที่เป็นลักษณะของการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในกระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้น

ในระหว่างที่เกิดการสื่อสารต่อกันเป็นส่วนใหญ่ โดยวิธีการสื่อสารหรือรูปแบบที่นำมาใช้นั้นจะเป็นการเชื่อมโยงความคิดและการเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ในส่วนต่างๆและถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด ซึ่งวิธีการสื่อสารในรูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับงานของสุมิน ทิพยมาศโกเมน (2539) ที่พบว่า ในข้อเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโหราศาสตร์ทางการเมือง มีกระบวนการสร้างความชอบธรรมถ่ายทอดเป็นลำดับขั้น การสร้างความชอบธรรมให้กับโหราศาสตร์ไปสู่โหราจารย์ และผู้ปกครองไปจนถึงคำทำนายที่สุด กล่าวคือ กระบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับโหราศาสตร์ เพื่อสื่อความหมายให้เกิดความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ กระบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับโหราจารย์ โดยการอวดอ้างความมีชื่อเสียงของตัวบุคคล และการอวดอ้างความเชี่ยวชาญของตัวบุคคล กระบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครอง โดยการบอกความเหมาะสมของตัวเอง และการบอกความไม่เหมาะสมของฝ่ายตรงข้าม

กระบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับคำทำนาย โดยการนำเหตุการณ์ในอดีตมาอธิบายปัจจุบัน และบอกที่มาของข้อมูล การนำเสนอซ้ำ การอ้างพยาน และการเว้นที่จะไม่พูดถึงความไม่แม่นยำ ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นี้มีความใกล้เคียงสอดคล้องกันในเรื่องของการสร้างความหมายของหมอดู ซึ่งในการศึกษานี้เรียกวิธีการสร้างความหมายนี้ว่า การสร้างความสำเร็จ ซึ่งถือเป็นรูปแบบที่สำคัญและเป็นรูปแบบเฉพาะอย่างหนึ่งของหมอดูที่จะต้องมีการสื่อสารที่แสดงถึงลักษณะดังกล่าวออกมาเหมือนเป็นรูปแบบที่เฉพาะต่อบทบาทนี้ ซึ่งวิธีการสื่อสารเพื่อการสร้างความหมาย หรือสร้างความสำเร็จดังกล่าวนี้ สามารถที่จะมีบทบาทต่อความคิดของผู้รับสารได้เป็นอย่างดี โดยที่บางครั้งผู้ฟังแทบจะไม่รู้ตัวว่าการสื่อสารต่างๆที่ได้รับรู้มาเป็นเพียงการสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนบางสิ่งบางอย่างเพียงเท่านั้น มิใช่ความจริง เป็นวิธีการสื่อสารที่ใช้การเชื่อมโยงเป็นวิธีหลักในการสื่อสารจึงกล่าวได้ว่าความสอดคล้องกันที่กล่าวถึงนี้ คือ การแสดงให้เห็นถึงการใช้วิธีการสื่อสารของหมอดูที่มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นการสื่อสารในเชิงของการสร้างความหมายได้มาก ซึ่งวิธีดังกล่าวคล้ายกับวิธีการสร้างความจริงบางอย่างของผู้ส่งสารเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ในสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะให้รู้ ให้เชื่อ และให้คิดเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ตามแนวคิดในเรื่องการรับรู้และเข้าถึงความจริง ของ โสภณ สุภาพงษ์ (บรรยาย,2548) ได้กล่าวไว้ และขณะเดียวกันก็สามารถที่บทบาทต่อผู้รับสารในเรื่องของความคิดได้เช่นเดียวกัน เช่นเดียวกับ นวฤทธิ์ เอิบอิม (2540) ที่มองว่า การสื่อสารของนักโหราศาสตร์หรือหมอดูมีแนวโน้มที่จะเป็นการสื่อสารเพียงเพื่อสร้างความเชื่อให้เกิดขึ้น โดยใช้วิธีต่างๆไม่ว่าจะเป็น ใช้วิธีการทางสัตยวิทยาสร้างความเชื่อด้านโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยทำนายในเชิงสร้างความผิดหวัง ใช้วิธีการทางสัตยวิทยาสร้างความเชื่อ โดยใช้วิธีการให้ความรู้ หรือการแนะนำ ปรัชญาปัญหา รวมถึงมีการใช้วิธีการทางไสยศาสตร์หรือจิตวิญญาณ มีการใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับตัวนักโหราศาสตร์ในบริบททางโหราศาสตร์ในฐานะโหราจารย์ หมอดูชื่อดัง

นอกจากนั้นยังพบว่าในบริบททางโหราศาสตร์มีความแตกต่างในด้านจุดเด่น หรือสได้ การดูหมอของหมอดูแต่ละคน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้ ได้แก่ ด้านความสามารถในการพยากรณ์ไม่เท่ากัน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ก็ได้มีการค้นพบถึงความสามารถที่ไม่แน่นอนของหมอดูเช่นกัน เพียงแต่ในการศึกษาครั้งนี้มองว่า ระดับความสามารถที่แตกต่างที่เกิดขึ้นในตัวของหมอดูนั้น เป็นความไม่แน่นอนที่เกิดจากการประเมินของผู้เข้ารับบริการแต่ละคนที่มีต่อหมอดูคนเดียวกัน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ก็เกิดมาจากการรับรู้ ความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจของแต่ละคนมีความแตกต่างกันนั่นเอง

❖ ผลที่เกิดขึ้นในส่วนของผู้เข้ารับบริการนั้น

ผลการศึกษาในส่วนนี้ส่วนใหญ่จะร่วมที่จะมีความเหมือนเพียงพอที่จะให้เปรียบเทียบได้ จะเป็นในเรื่องของการสรุปข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ผลการศึกษาในส่วนข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่จะเป็น เพศหญิงที่มีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 20-30 ปี มีการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกับการศึกษาของ บุษบา มณีวรรณ (2538) ที่พบว่า บุคคลที่ชอบไปดูหมอส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มอายุ 25-42ปี มีการศึกษาดี, พิไรรัตน์ รุจิฉนิชกุล (2524) พบว่า ผู้มารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 15-30ปี การศึกษาขั้นสุดท้ายของผู้มารับบริการจากหมอดูมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด, พรทิพย์ จงเจดศักดิ์ (2540) พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการดูหมอ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุของผู้ที่ใช้บริการส่วนใหญ่ จะอยู่ระหว่าง 26-30 ปี และจะอยู่ในสถานภาพโสดมากกว่าสถานภาพอื่น ระดับการศึกษาขั้นปริญญาตรี/สูงกว่า จัดได้ว่าเป็นระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ แต่ขัดแย้งกับ การศึกษาของ กัญชัช ศศิธร ที่พบว่า ผู้มารับบริการจากหมอดู ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง อายุน้อย การศึกษาค่อนข้างต่ำ และการศึกษาของ รตพร ปัทมเจริญ (2543) ที่พบว่า ผู้ที่มารับบริการจากร่างทรงส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 41-50 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา

ในเรื่องของอาชีพนั้น การศึกษาครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับบริการจะประกอบอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ และ พนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาคือ นักเรียนนักศึกษา เช่นเดียวกับ พรทิพย์ จงเจดศักดิ์ (2540) ที่พบว่า อาชีพที่พบมากที่สุด ได้แก่ รับจ้างทั่วไป/ทำงานบริษัท รองลงมาได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณ ตามลำดับ รวมถึง การศึกษาของ รตพร ปัทมเจริญ (2543) ที่พบว่า ผู้ที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงาน / รับจ้าง ซึ่งปัจจัย

ในเรื่องอาชีพนั้นในการศึกษาคั้งนี้พบว่า ประเภทของหมอดูมีส่วนทำให้เกิดเป็นความแตกต่างเกิดขึ้น

ในเรื่องของปัจจัยสำคัญในการเลือกหมอดูการศึกษาคั้งนี้พบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทในการตัดสินใจเลือกเข้ารับบริการมากกว่าสิ่งอื่น ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของบุษบา มณีวรรณ (2538) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญในการเลือกหมอดู คือ ชื่อเสียง บุคลิกภาพ อัตราค่าดู สถานที่ และประเภทของหมอดู ซึ่งพบว่า คนทรงเจ้า ได้รับความนิยมากที่สุด แต่ในงานวิจัยคั้งนี้ไม่สามารถวัดถึงความนิยมได้เนื่องจากได้คัดเลือกจำนวนผู้เข้ารับบริการในแต่ละประเภทมาเป็นจำนวนเท่ากัน แต่การวัดผลถึงความพึงพอใจที่ได้และแนวโน้มที่จะเกิดต่อพฤติกรรมในอนาคตในเรื่องการกลับเข้ามาใช้บริการ พบว่า หมอดูประเภท 12 ราศี (วันเดือนปีเกิด) ได้รับความพึงพอใจและผู้เข้ารับบริการมีแนวโน้มที่จะกลับเข้ามาใช้บริการจากหมอดูคนเดิมมากที่สุด

จากการศึกษาในเรื่องของหมอดูที่เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในส่วนของตัวผู้เข้ารับบริการนั้น ในการศึกษาคั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องจะพบว่าส่วนที่มีความคล้ายกันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์เบื้องต้น แต่การให้ความสำคัญในการพิจารณาตัวผู้เข้ารับบริการจะมีความแตกต่างกันไป บางงานวิจัยจะให้ความสำคัญกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้เข้ารับบริการเพียงเท่านั้น บางงานวิจัยให้ความสำคัญกับบุคลิกลักษณะของผู้เข้ารับบริการ รวมถึงความรู้สึกรับรู้ต่อตนเองและการรับรู้ถึงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นซึ่งวัดจากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้ารับบริการ ซึ่งในจุดนี้ทำให้เห็นถึงความแตกต่างในการให้ความสำคัญในการพิจารณาในส่วนต่างๆของผู้เข้ารับบริการที่แต่ละงานวิจัยให้ความสำคัญในระดับที่แตกต่างกันรวมถึงให้ความสนใจในมุมมองบางอย่างที่ต่างกัน ซึ่งการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า การศึกษาในส่วนของผู้เข้ารับบริการที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และในการศึกษาคั้งนี้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะเพิ่มเติมในเรื่องของการศึกษาในส่วนของผู้เข้ารับบริการที่จะมองถึงความคิด และ บุคลิกลักษณะที่แฝงอยู่ในความคิดและพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นในตัวผู้เข้ารับบริการที่เกิดขึ้นจากการเข้ารับบริการจากหมอดู ซึ่งถือเป็นความแตกต่างที่ได้จากการศึกษาในงานวิจัยคั้งนี้

จากผลการศึกษาคั้งนี้โดยรวมพบว่า ความเชื่อหรือความเชื่อถือ ซึ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่การคิดและเกิดเป็นพฤติกรรมนั้น ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสื่อสาร เนื่องจาก

ความเชื่อที่มีอยู่หรือความเชื่อที่เกิดขึ้นใหม่โดยการสร้างของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น สามารถทำให้เกิดเป็นบุคลิกลักษณะ ความคิด หรือพฤติกรรมต่างๆเกิดขึ้นได้

ทางด้านผู้ส่งสารในที่นี้ได้แก่ตัวหมอ ความเชื่อที่มีทั้งต่อศาสตร์ในแต่ละศาสตร์รวมความเชื่อในเรื่องของบทบาทและหน้าที่ของหมอแต่ละคนนั้น ความเชื่อดังกล่าวสามารถทำให้เกิดเป็นบุคลิกลักษณะและวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องของความรู้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนหรือความสามารถที่ตนมีเหนือกว่าอีกฝ่าย สิ่งดังกล่าวอาจทำให้เกิดเป็นความถือตัวความยึดมั่นในตัวเองแทนที่จะเกิดเป็นจิตสำนึกที่ดีที่ควรมีต่อผู้อื่น

ทางด้านผู้รับสารในที่นี้ได้แก่ผู้เข้ารับบริการ ความเชื่อที่มีต่อตัวเองและความเชื่อที่มีต่อคำทำนายหรือคำพูดที่ได้รับจากผู้ส่งสารนั้น ความเชื่อดังกล่าวสามารถทำให้เกิดเป็นการสร้างหรือการตอกย้ำและนำไปสู่การเกิดเป็นพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นตามมา ซึ่งในบางครั้งความเชื่อที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเข้าไปมีบทบาทที่สำคัญหรือมีผลต่อการดำเนินชีวิตให้เกิดเป็นความเปลี่ยนแปลงได้ คือเกิดเป็นการรับรู้และเข้าใจในความเป็นจริงและเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้ชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาขึ้น แต่ในทางตรงข้ามหากความเชื่อดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่ดีไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง การยึดติดกับความคิดและความเชื่อดังกล่าวอย่างเหนียวแน่นก็อาจจะทำให้ชีวิตที่เป็นอยู่แย่ลงโดยที่ไม่รู้ตัวก็ได้

คำพูดของหมอดูสำหรับผู้เชื่อ คำพูดดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นในเชิงบวกหรือเชิงลบล้วนมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำ คำพูดของหมอดูดังกล่าวเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและในทางลบ ในทางบวกก็คือทำให้เกิดเป็นความหวัง กำลังใจที่จะต่อสู้แก้ไขปัญหา มีความมั่นใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สามารถเข้าใจตัวเองและแก้ไขปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นได้ แต่ในทางตรงกันข้ามคำพูดดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นคำพูดในเชิงบวกหรือลบอาจกลายเป็นคำพูดที่ทำให้บางคนเกิดความกลัว ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง หรืออาจทำให้ท้อแท้ยิ่งกว่าเดิม และในบางครั้งแม้จะเป็นคำพูดที่ดีแต่ก็อาจทำให้เกิดเป็นความประมาท ละเลินเล่อ มั่นใจในสิ่งที่ผิด

งมงาย เฝ้ารอคอยหรือหวังบางอย่างไปแบบลมๆแล้งๆโดยไม่คิดที่จะทำอะไรที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมสุดท้ายก็ไม่สมหวัง แต่ก็ยังไม่ว่าสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นวนเวียนอยู่นั้นมันเกิดจากอะไร การเฝ้าหาที่พึ่งพิงหาที่พักใจ หาผู้ที่จะมาให้คำแนะนำการช่วยเหลือ ก็จะยังคงดำรงอยู่อย่างนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ หากจะมีการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการในครั้งต่อไป ผู้จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สำหรับกลุ่มตัวอย่างควรที่จะมีการเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นเพื่อความละเอียดและชัดเจนของข้อมูล โดยควรที่จะมีการแบ่งจำนวนประชากรในแต่ละประเภท โดยแยกตามลักษณะ องค์ประกอบต่างๆ ให้มีความละเอียดชัดเจนมากขึ้น อย่างเช่นการจัดกลุ่มประชากรในส่วนของผู้เข้ารับบริการที่มีการแบ่งตามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์อย่างชัดเจน ระบุในการจับคู่ระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการให้ชัดเจน เพื่อที่จะดูความซ้ำของพฤติกรรมและสามารถประเมินถึงแนวโน้มของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากหมอดูท่านนั้นๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลไปในตัว
2. ควรมีการศึกษาถึงผลที่เกิดจากวิธีการสื่อสารของหมอดูที่มีความเฉพาะและชัดเจนกว่านี้ เพื่อที่จะได้ทราบถึงการรับรู้ และทำความเข้าใจในวิธีการสื่อสารที่เกิดขึ้นของหมอดู หรือผู้ส่งสาร ได้อย่างแท้จริง รวมถึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบได้ เพราะความพึงพอใจที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังเป็นการมองภาพรวมที่กว้างเกินไปอยู่

โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารบริบทต่างๆ เพื่อศึกษาถึงวิธีการสื่อสารและพฤติกรรมสื่อสารที่เกิดขึ้นของมนุษย์ทั่วไปในสังคมได้